eum, qui in imperio conſtitutus eſt, de ſubditis omnem curam gerere. Propterea B. David, non tantùm pro ſe preces obtulit, verùm etiam pro populi utilitate ſibi commiſſi. B. Theodoretus hic.

Ut ædificentur muri Jeruſalem. Pſ. 50. 20. Vocat muros Jeruſalem ſeipſum; qui inſtar murorum totum populum cuſtodiebat. Bellarm. hic.

Solvamus bono Principi ſtipendiarias lacrymas: quia ille nobis ſolvit etiam mortis ſtipendium. - Omnes, non tamquam Imperatorem ſibi; ſed tamquam parentem publicum, objiſſe, domeſtico fletu doloris illacrymant; ſuaque omnes funera dolent. - Flet Eccleſia pignus ſuum, & *lacryma ejus in maxillis ejus*: Quid ſit maxilla, audi. *Qui te percuſſerit in maxillam, præbet ei, & alteram*. Luc. 6. 29. eò quòd in dolore ſit patiens, ut pœniteat verberantem. Percuſſa cras Eccleſia in maxilla tua, cùm amitteres Gratianum: præbuiſti, & alteram; quando tibi Valentinianus ereptus eſt. S. Ambroſ. or. fun. de obitu Valentiniani Imp. Regis debitum, ac legitimum, eſt officium; ut ſubditis danda, vel data, præcepta prior ipſe actibus impleat: nè, dum militibus laborioſam mandat militiam; ipſe in deliciis ſua poteſtate abutendo, cauſam præbeat eorum murmurio, proculdubio dicentium: delicioſum eſſe Ducem, qui ſubditis ea præcipiat, quæ facere fugiat, aut non poſſit. Igitur & hoc dignum fuit, ut ea, quæ præceperat, vel præcepturus erat ut Deus, ipſe præcipuè opere impleret ut Rex, videlicet omnimodæ humilitatis opus. Rupert. de div. offic. l. 11. c. 18.

Nihil aliud tam peculiare Imperiali Majeſtati eſt, quàm clementia, & humanitas; per quam ſolùm Dei ſervatur imitatio. Juſtinianus Imp. lib. ultim. Cod. de donat. inter virum, & uxorem.

Hannibal hoc unum ſtuduit in principio rerum; ut clementiæ famam colligeret. Livius lib. 21.

Carolus M. ſanxit, ut omnes domini clementer tractarent ſubditos: ſcientes, inquit, fratres ſuos eſſe; & unum ſecum Patrem habere Dominum; ad quem clament omnes: *Pater noſter, qui es in cœlis*. Cornel. in Iſ. 42. 3.

Joannes I. Rex Luſitaniæ morti proximus, cùm impexam, & ſylveſtrem barbam adverteret, tonſorem acciri juſſit, dicens: Rex nec mortuus horrorem ſubditis incutere debet. Alvarez Illuſtr. 265.

Carolus M. dicere ſolebat: optimus ille princeps, cui nomen Adamus, cognomen Abrahamus: id eſt, laborioſus, ut Adam; pius ut Abraham. Incert. Auth.

Num. III.

Regis unctio.

Unxerunt eum (Salomonem) Domino in Principem. 1. Paral. 29. 22. Cur Domino inungitur? Abul. q. 25. quaſi ad utilitatem Dei. Dion. Carth. unxerunt Salomonem in Principem ad honorem Dei.

Princeps à tempore Chriſti non ungitur in capite; ſed in brachio, ſeu humero; in quibus principatus congruè deſignatur. *Factus eſt principatus ſuper humerum*. Durandus rat. div. off. c. 8.

Cùm S. Remigiùs Clodovæum in Regem Franciæ ungeret, columba è cęlo detulit ampullam olei, quo eum unxit: quæ etiamnum Rhemis aſſervatur. Indeque Reges Franciæ uncti à Deo nanciſcuntur facultatem curandi ſtrumas; ut aſſerunt rerum Gallicarum Scriptores; & teſtantur, qui præſentes fuerunt. Corn. in 1. Reg. 10. 1.

Num. IV.

Reges mali.

Nequaquam regnum tuum ultrà conſurget. 1. Reg. 13. 14. Ratio eſt: qui parere neſcit, indignus eſt imperio. Sic inobedientes Reges ſæpè in Scriptura Regis nomine privantur. Nam Abigail de Saule locuta 1. 25. 29. *Si ſurrexerit aliquando homo perſequens te*. Et 2. Paral. 26. 18. Sacerdos Azarias alloquitur Oziam divinæ legis contemptorem: *non eſt tui officii, Ozia, ut adoleas incenſum Domino*. Mendoza in 1. Reg. 13. 13.

Quaſi tempeſtas tranſiens non erit impius. Prov. 10. 25. q. d. impius eſt ſimilis procellæ, & turbini: tranſeunti: quia licèt ad tempus, inſtar tempeſtatis, terribilis ſit hominibus, non diu tamen ſubſiſtit; ſed ſubitò è vita tollitur. Sic de Nabuchodonoſore. Jer. 4. 13. *ecce, quaſi nubes aſcendet, & quaſi tempeſtas currus ejus*. Et de Antiocho. Dan. 11. 14. *quaſi tempeſtas veniet contra illum Rex Aquilonis*. Et de Cyro. Iſa. 21. 1. *ſicut turbines ab Aphrico &c.* Fernandes noſter in Gen. cap. 31. ſect. 8. num. 8. ſic explicat verſum citatum: cœlum aliquando tenebris obducitur, deinde maligno fulgore intermicant fulgura, reboat æther, immugiunt tonitrua, furit tempeſtas. Quid ergo? pavor, terrorque in terris. Benè: ſed, ſoluta demum in pluvias nube, tempeſtas ſilet, redit cœlo ſerenitas, terras lux alma reviſit. Quievit tandem fragor, qui gentes terruerat. Sola in terris videnda reſtant lutum, & ſordes. Sic habent filii hujus Mundi: dum vivunt; honorum, dignitatumque, nominibus, ac titulis, pomparum vaniſſimarum ſtrepitu, auri, argentique tinnitu reboant: audiuntur, ſciuntur, celebrantur; mortalibus ſunt admirationi, ac terrori Tempeſtas eſt. Cæterum, mortis interventu ſepultis illorum cadaveribus, pariter illorum ſuperbia, & memoria ſepelitur. Corn. hic.

Inter Reges Judæorum omnes ſe malè habuerunt, exceptis tribus. Eccl. 49. 5. *Præter David, & Ezechiam, & Joſiam*. Jerem. 5. 5. *Ibo ad optimates &c.* & ſubditur: *ecce magis hi confregerunt jugum*. S. Thom. Aqu. opuſc. 38. de erudit. princ. c. 1.

Nulla prorſus eſt erecta poteſtas, niſi erigatur ſuper vitia, niſi ad cœleſtia ſublevetur. Nempe depreſſa erit omnis poteſtas, in moribus nequiter ſubjecta dæmonibus; poſt hanc vitam ſuis includenda carceribus. Simon. Caſſ. l. 3. Luc. 1. 69.

Miſcellanea.

Abimelech. Gen. 26. 1. Nomen commune Regum Paleſtinæ; uti Pharao, Ptolomæus, regum Ægypti, & Cæſar Romanorum. Abimelech Hebraicè ſignificat *Patrem Regem*, quaſi diceret, Pater patriæ. Corn. hic.

Omni tempore ſint veſtimenta tua candida. Eccl. 9. 8. Græcè *ſplendida*. Veſtis Regum erat candida. Talis fuit Salomonis, de qua Joſephus l. 8. antiq. cap. 2. at Salomon regio curru invectus, amictus veſte candida. Unde ei inſperſa fuiſſe lilia, inſinuat Chriſtus. Matth. 6. 28. 29.

TITULUS XVI.

RISUS.

§. I.

Sit moderatus.

Tempus flendi. Eccl. 3. 4. eſt in vita præſenti; *tempus ridendi* in vita futura. Salonius hic. S. Hieronymus: nunc flendi tempus eſt, in futuro ridendi. Beati enim flentes, quoniam ipſi ridebunt. Luc. 6. 21. Plangendum eſt in præſentiarum, ut poſtea ſaltare valeamus; illa ſaltatione, qua ſaltavit David ante arcam. 2. Reg. 6. 14. quia, qui in præſenti ſæculo ſua plangit peccata, ridebit poſtea in futuro; juxta illud Malach. 4. 2. *egredimini, & ſalietis, ſicut vituli de armento*. Corn. hic.

Vir ſapiens vix tacitè ridebit. Eccl. 21. 23. S. Baſil. Reg. 17. filio ſpirituali ità præſcribit: noli diſſolutis labiis riſum proferre: amentia namque eſt, cum ſtrepitu videre: ſed ſubridendo tantummodo mentis lætitiam indica. Nec in modum parvulis velis jocari aſſiduè: quia non convenit ei, qui ad perfectionem nititur, jocari ut parvulus. Eſto in malitia parvulus, & vix perfectus in ſenſu: nullum enim habet acceſſum cordis compunctio ubi fuerit immoderatus riſus, & jocus.

Quænam oculos ità fræna vit? quænam riſum ità irruit? adeò, ut vel leviter ſubriſiſſe, nimiùm penè ipſi videretur. S. Greg. Naz. or. 11. de ſorore ſua.

Agnoſcamus præcipitia, nec appropinquemus. Hoc maximæ ſecuritatis vobis erit occaſio, non tantùm peccata fugere, verùm & quæ videntur media quidem eſſe. Ad peccata verò nos ſupplantant, quale eſt, ridere, & jocoſa dicere verba. Non manifeſtum quidem peccatum eſſe videtur; ſed in manifeſtum crimen inducit: nempe ſæpius ex riſu turpia naſcuntur verba; à turpibus verbis actiones turpiores. S. Chryſoſt. hom. 15. ad pop. Antioch.

Ridere ſoliùs neutiquam iis permiſſum eſt, qui ſunt germanè Chriſtiani. Omninò minimè convenit Monachis; qui ſe jam crucifixerunt Mundi iſtius vitiis. Quid, quæſo, poſſibile ſit, hunc crucis Chriſti dulcibus clavis eſſe tranſfixum, qui ſic ſolet profuſiore lætitia diffundi, & ridere ſolutiùs. S. Antiochus Abb. hom. 95.

Ad mortem veheris à quatuor humoribus, velut equis; ad judicum, & rides? Reus es mortis; ſententia lata forſan hodie executioni mandanda, & rides? Meliùs eſt lugere in ſolitudine, quàm ridere in aulis principum. Stella de cont. p. 1. c. 58.

§. II.

Numquam ridentes.

Chriſtus. Flentem quidem Dominum frequenter invenias; numquam verò ridentem; ſed nec leviter ſaltem ſubridendo gaudentem: nullus enim Evangeliſta hoc memoravit. Nam quòd & Paulus fleverit quidem, & per triennium noctibus id fecerit, ac diebus; & alij de illo, & ipſe de ſeipſo teſtatur. Quòd verò riſerit; neque ipſe unquam, neque de illo quiſpiam alius oſtendit. Sed nec ullus Sanctorum, vel de ſeipſo, vel de alio quopiam, tale quid aliquando ſignificaſſe, narratur. De ſola ſanè Sara legimus hoc dictum; ſed illicò voce Dei correpta eſt: & de filio Noe; ſed propter illum riſum ſervus factus eſt ex libero. S. Chryſ. hom. 8. in Matth. 2. Plura hic habet contra riſum.

Firmum, ait S. Bernardus, eſt mihi propoſitum, numquam ridendi; quouſque audiam ex ore Dei illa verba: *venite benedicti*. Neque à fletu deſiſtam, donec liber ſim ab illa ſententia: *diſcedite maledicti in ignem æternum*. Matth. 25. Cornel. in Thren. 3.

Serenabat quidem vultum ſuum aſſidentium gratia, ne fieret oneroſus; ſed riſum integrum, ſi benè recolitis, non adiniſit. S. Bern. ſ. in obitu Humberti Monachi.

S

TITULUS I.

SACERDOS.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Melchiſedech, Rex Salem proferens panem, & vinum. Gen. 14. 18. Melchiſedech, qui occurrit Abrahamo victorioſo, ſignificat *Rex juſtitiæ*. Probabile eſt, illum fuiſſe aliquem è Regulis Chananæorum, qui inter impios Chananæos pius, & ſanctus vixit. Fuit typus Chriſti Sacerdotis. Corn. hic.

Tu es Sacerdos ſecundùm Ordinem Melchiſedech. Pſal. 109. 4. S. Hieron. in Pſ. 74. non dixit, ſecundùm ordinem Aaron, ſed Melchiſedech: Aaron victimas obtulit, beſtiarum ſanguinem fudit: Melchiſedech nihil horum fecit, ſed tantummodo *panem, & vinum* obtulit. Gen. 14. 18. Hoc fecit Melchiſedech; & propterea dicitur, *ſecundùm ordinem Melchiſedech*, q. d. Hieron. Mactare animalia, dividere, ſanguinem fundere, diſcordiarum erant inſignia: panis, & vinum; pacis, concordiæ; quæ Melchiſedech *Rex Salem*, vel *pacis*, obtulit. De Caſtill. Illat. 238.

Omne caput languidum. Iſ. 1. 6. Quia nullus eſt idoneus ad ſuccurrendum alteri, propter propriam infirmitatem. *Omne cor mœrens*. Quantum ad perſonam Sacerdotis: cor enim primò recipit vitam ab anima, & transfundit in corpus; quaſi medium inter animam, & corpus. Ità Sacerdos eſt medius inter Deum, & populum. S. Thom. Aqu. hic. *Caput* accommodari poteſt Principibus, *Cor* Sacerdotio, *Pedes* populo Principi ſubjecto. Corn. hic.

Ex tribu Levi. Apoc. 7. 7. Levi *aſſumptum* ſignificat: quo nomine denotantur ii, qui, per converſationem Sacerdote dignam, à Chriſto aſſumpti ſunt. S. Andreas Cæſar. ſ. 7. hic.

§. II.

Sacerdotis encomia, dignitas.

Num. I.

In genere.

Si Sacerdos, qui unctus eſt, peccaverit &c. Lev. 4. 3. Jubet Sacerdotem, qui in Legem aliquid commiſerit, vitulum immaculatum ſacrificare. Quod ſi populus univerſus tale crimen admiſerit, ſimilem hoſtiam offerre ſtatuit: docens, quanta ſit Sacerdotii dignitas; quàm univerſo populo pacem facit. Theodoretus q. 2. in Lev.

Filii autem David Sacerdotes erant. 2. Reg. 8. 18. Tanto olim in honore erant Sacerdotes Hebræis, Græcis, & Romanis, ut illuſtres viros Sacerdotes dicerent. Sic intellige illud. 2. Reg. 8. 18. & 1. Paral. 18. 17. *Filii David Sacerdotes erant*. Nec enim fungebantur munere Sacerdotis: quia tribui Judæ id vetitum, teſte Paulo Hebr. 7. 14. Vocat ergo Scriptura Sacerdotes Filios Dei, quòd eſſent excellentes, & in magna æſtimatione: ſicut eloquentes vocamus Cicerones &c. Diez Conc. 3. Dom. in Alb. Quæris: cur filii David Sacerdotes fuiſſe dicantur? qui nullam cum filiis Aaron conſanguinitatem, niſi ſicut cœteræ tribus, habuiſſe noſcuntur? Sed ſciendum eſt, quia dum Sacerdotes venerabiles, ac Magiſtri, conſtituantur in populo; aliquando nomine Sacerdotum deſignantur Principes, vel Doctores. Ità quoque, cùm dicitur: *Filii autem David Sacerdotes erant*, ſic intelligendum eſt, acſi dicat: quia Magiſtri erant fratrum ſuorum, vel certè Principes inter cœteros; ſicut habet vetus translatio: *Filii David Principes erant aulæ regis*. B. Petrus Dam. l. 2. ep. 20.

Sacerdotum ſumma eſt omnium bonorum, quæ in hominibus conſiſtunt. S. Ignatius M. ep. 7. ad Smyrnenſes.

Murus eſt Eccleſia, turres ejus ſunt Sacerdotes. S. Ambroſ. 6. hexam. c. 8.

O Sacerdotes! ò Mundi fundamenta! Chriſtianæ Fidei columnæ, immortalis vitæ Doctores, Chriſtiferi. S. Greg. Naz. Carmine ad Epiſcopos.

O miraculum ſtupendum! ò poteſtas ineffabilis! ò tremendum Sacerdotii myſterium, ſpirituale, ac ſanctum, venerandum, & irreprenſibile. S. Ephrem de Sacerdotio.

Per hanc dignitatem humana natura, licèt humilis, atque abjecta cum virtutibus incorporeis adæquatur. Excedit intellectum, & rationem, omnemque cogitationem, donum altitudinis dignitatis Sacerdotalis. Id. ib.

Tunc mens Sacerdotis eſt phiala aurea, atque odoramentis ſpiritualium aromotum plena: cùm orationibus, ac pijs operibus, eſt vigilanter intenta. B. Petrus Dam. opuſc. 4. de dignit. Sacerdotii c. 3.

Mirabile reputatur in Moyſe, qui fecit deſcendere manna. Exod. 16. 15. Et de Elia, qui fecit deſcendere ignem. 4. Reg. 1. 10. Magis mirabile, quòd Sacerdos de cœlo facit deſcendere Chriſtum. Quando B. Virgo dixit: *Ecce ancilla*, in ultimo verbo cœlum fuit apertum, & Filius Dei deſcendit in uterum B. Virgo dixit octo verba, Sacerdos quinque, & quolibet die aperit cœlum. S. Vinc. Ferr. ſ. 1. in feſto Corp. Chr.

Eſt Sacerdos Coadjutor Redemptoris, Conſiliarius Sabaoth: cujus conſilio offenſi redeundi in gratiam Dei ſui. Hic eſt dapifer menſæ Chriſti. Bleſenſis ſ. 47.

Num. II.

Sacerdos eſt major Regibus.

Fecitque Deus duo luminaria magna. Gen. 1. 16. Aelredus: luminare majus Sacerdotium, ut præſit diei, id eſt, ſpiritualibus: luminare minus Regnum; ut præſit nocti, id eſt, ſæcularibus. Contra naturam proindè eſt, ſi ſol nocti, ſi præſit luna diei, ſi Princeps ad ſpiritualia ſe ingerat; ſi Sacerdos ſæcularium negotiorum tenebris conſcientiæ ſuæ ſerenum obnubilet.

Ita ut tintinnabulum ſit aureum, & malum Punicum. Exod. 28. 34. Olim in veſtis Sacerdotalis ora apponebantur juxta tintinnabula, atque malogranata. Sunt hæc multis Symbolum Regum. In fimbria ponuntur: quia Reges Sacerdotibus ſubjecti. Novarinus Agn. Euch.

Saul morabatur in extrema parte Gabaa ſub malogranato. 1. Reg. 14. 2. Sed cur hanc potiùs, præ aliis, elegit arborem? ut oſtenderet, Sacerdotis infima Regum ſuprema excellere. E tunica hyacinthina Sacerdotis malogranata pendebant. Exod. 28. 34. hæc in Sacerdotis ornatu infimum locum obtinebant. Ut ergo indicaret Saul, ſeu potiùs Dei ſapientia per illum, quanti æſtimandi ſint Sacerdotes, quantumque excedat Regum dignitatem; malogranatum ſuper caput poſuit, quod Sacerdos habebat in pedibus, & ſic honoratiſſimum haberet diadema, ſi Sacerdotis infimo coronaretur ornatu. Malogranatum enim, teſte S. Greg. p. 2. paſtorum cap. 4. Beda, & Ambroſ. l. 7. in Luc. Regis typum gerit: quia ſuam in granis purpuram, in cortice coronam præfert. Caſtill. Illat. 237.

Non eſt tui Officii Ozia. 2. Paral. 26. 18. Sciebat Ozias regno ſe, ac ſceptro valere: v. 16. adhuc tamen captat honores Sacerdotum; acerram capit, ut thurificet. S. Chryſoſt. hom. 4. ad Iſ. 6. quiddam affectavit ſua dignitate auguſtius. Velloſ. in Judith. 3. Paræn. 5.

Habet in veſtimento, & in fœmore ſuo ſcriptum, Rex regum, & Dominus dominantium. Apoc. 19. 16. At verò ſummus Sacerdos, qui Chriſti D. typus erat, ſuæ ſanctitatis inſigne in fronte portabat, juxta illud. Exod. 28. 36. *facies & laminam de auro puriſſimo, in quo ſculpes opere cœlatoris, Sanctum Domino, & erit ſuper tiarum imminens fronti Pontificis*. Mendoza in 1. Reg. 2. 1.

Vulgò dicitur, quòd Imperatores Sacerdotium magis optaverint, quàm Imperium Sacerdotes. Chriſtus fugit, nè Rex fieret. Habemus tyrannidem noſtram. Tyrannis Sacerdotis infirmitas eſt. *Cùm infirmo*, inquit, *tunc potens ſum*. S. Ambr. ep. 33. ad Marcellinam ſororem.

Alii ſunt termini Regni, alii termini Sacerdotii: hoc regnum illo majus eſt. Ille quidem ea, quæ in terris, ſortitus eſt adminiſtranda; cœterum Sacerdotiis jus è ſupernis deſcendit. Regi ea, quæ hic ſunt, commiſſa ſunt; Sacerdoti cœleſtia. S. Chryſoſt. Regi corpora commiſſa ſunt Sacerdoti animæ. - Major hic principatus: propterea Rex caput ſubmittit manui Sacerdotis. Ib. hom. 4. in Iſaiam.

Num. III.

Sacerdos comparatur, præfertur, Angelis.

Caro hominis non ungetur. Exod. 30. 32. Itane? Si Pontifex ungatur, homo non ungitur? Profectò, ait Lyranus, Sacerdotes, quantùm ad officium, ſunt ſupra homines. Velloſ. in Judith. 4. 7.

Nullus hominum ſit in tabernaculo, quando Pontifex Sanctuarium ingreditur. Lev. 16. 17. Quomodo Moyſes excludit hominem,

nem, qui Sacerdotem admittit? S. Cyrill. Alex. l. 4. in Levit. ego sic accipio, quòd qui potuerit Christum sequi, & penetrare cum eo interius tabernaculum; jam non erit homo; sed, secundùm verbum ejus tamquam Angelus Dei. Primus à Deo Sacerdos est. Eccl. 7. 31. *in tota anima tua time Deum Dominum, & Sacerdotes illius sanctifica*: similia v. 33. Unde habes, secundum à Deo principem Sacerdotem esse. Vellosò in Judith, 4. Paræn. 5.

Angelus Domini exercituum est. Malach. 2. 7. Omnes, qui Sacerdotii nomine censentur, Angeli vocantur, Propheta attestante, qui ait: *labia Sacerdotis custodiunt scientiam &c. quia Angelus &c.* S. Greg. hom. 6. in Matth. 11. Angelus, idest, Dei nuntius, Sacerdos Dei verissimè dicitur: quia Dei, & hominum sequester est; ejusque ad populum nuntiat voluntatem. Et ideirco in Sacerdotis pectore *Rationale* est. Ex. 28. 30. & in Rationali doctrina, & veritas ponitur, ut discamus, Sacerdotem doctum esse debere, & præconem Dominicæ veritatis, S. Hieron. hic.

Sedebitis, & vos. Matth. 19. 28. Propter Sacerdotalem scilicet dignitatem. Cajet. in Matth. ecce præemium dignitatis, & honoris, gloriosa sessio: eritis participes gloriæ meæ in tantùm, quòd, me sedente in Majestate, vos non stabitis, sed vos quoque sedebitis. - Dignitati adjungit officium, ut in dignitate sedendi, & in officio Judicis, assimilentur Christo. De Angelis sæpissimè legitur, eos adstare in conspectu Domini. Is. 6. 2. Dan. 7. 10. Tob. 12. 15. Castillo Illat. 230.

Licèt Angelus de cœlo. Gal. 1. 8. Non temerè dixit *de cœlo*: quoniam Sacerdotes quoque dicti sunt Angeli. S. Chrysostom. apud Vellos. in Judith. 4. Paræn. 5.

Sacerdotalis potestas superat potestatem etiam Angelorum. Licèt enim unus Angelus possit unum cœlorum movere; tamen minimè potest unum ipsorum cœlorum de cœlo ad terram tam citò transferre, sicut radius solis emittitur ab ipso sole. Sacerdos verò suo ministerio transfert verissimum Corpus Christi de Empyreo cœlo ad ipsum altare Sacrum. —— Sacerdotalis potestas superat potestatem Archangelorum: quemadmodum enim Archangeli ad terram possunt mittere Angelos: sic Sacerdos potest evocare ad terras; cùm Dei visibilia celebrat Sacramenta. S. Bernardinus tom. 1. s. 20.

§. III.

Sacerdotes honorandi.

Motiva.

Num. I.

Sacerdotes à Deo honorantur.

SPiritu prudentiæ replevit Deus Beseleel, & Oollab; ut faciant vestes Aaron. Ex. 31. 1. &c. Cur Deus tantam curam gerit in harum vestium artificio? Respondet Tollatus hic: q. 2. ista vestis erat, ut ipse Aaron appareret pulcher in ea, & honorabilis, & reverendus.

Pellem vero, & omnes carnes &c. Lev. 4. 11. significatur hic, non licere peccata Sacerdotum in publicum jactare; neque in locum immundum, idest, in detractorum conventicula, in profanas, ac maledicas linguas: sed curandum esse, ut taceantur; & omnes eorum reliquiæ charitatis igne consumantur. Ribera l. 4. de templo c. 7.

Observa diligenter, nè incurras plagam lepræ &c. Deut. 28. 8. Deus disertè minatur lepram iis, qui Sacerdotibus obedire nolunt. Et hæc fuit causa, cur Deus lepræ judicium, & expiationem, detulerit Sacerdotibus; curque voluerit leprosos se Sacerdotibus sistere; ut ab eis lepra vel mundati, vel adhuc coinquinati, pronuntiarentur: nimirum ut cogerentur se Sacerdotibus humiliare: contra quos superbierant. Cornel. in Lev. 13. 2.

Tribui autem Levi non dedit possessionem: quoniam Dominus Deus Israel ipse est possessio ejus. Jos. 13. 33. Interpretes autumant, possessionem non dedisse, ut supplicium illud à Jacob prædictum. Gen. 49. 5. impleretur. *Simeon, & Levi, fratres &c. dividam eos in Jacob, & dispergam eos in Israel*. v. 7. Verùm hęc dispersio non videtur tam culpæ punitio, quàm honoris exhibitio: erant enim dispersi ut sanguis, ut anima, in corpore. Punitur culpa; sed eo modo, ut nulla splendoris videatur offensa. Naxera in Jos. 13. §. 52.

Ratus Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate. 2. Reg. 6. 7. In quo ejus peccatum? ob quod tam severè punitus? Gravissimorum Doctorum est sententia: quia ad ipsos pertinebat asportari arcam, & attendere, ne aliquam injuriam pateretur. Num. 4. 15. Sylv. in Act. 21. q. 6.

Super cathedram Moysi &c. Matth. 23. 2. Non dixit sederunt Sacerdotes, aut Pontifices, propter reverentiam ordinis Sacerdotalis. Lege Evangelium: numquam invenies Jesum nominasse Sacerdotes, aut Pontifices arguendo: instruendo Prædicatores, ut non prædicent contra Sacerdotes, aut Pontifices, in specie; propter reverentiam ordinis. Cajet. hic.

Nunc dimittis Servum tuum Domine. Luc. 2. 29. Cur Dei sapientia non ordinavit, ut Simeon veniret in Bethlehem ad præsepe, sicut pastores, & Reges? Galfridus in alleg. Titelm. hic. Venerant priùs pastores ad Dominum; venerant & siderum contemplatores. Simeon forsan venire non poterat: ipse ad eum venire dignatus est, & prævenire eum in benedictione dulcedinis. Forsan Sacerdotem honorare voluit. Sylv. hic q. 22.

Posuit dexteram suam super me. Apoc. 1. 17. Primasius: utique propter Sacerdotium, quo Ecclesiæ Præpositos novimus ordinari: Reliquos tetigit, ut Daniel. 8. 18. reliquos Apostolos in Thabor. Matth. 17. 7. Majus dextera apprehendere, quàm solo digito tangere. Illi tunc Sacerdos non erant. Disce, quanto pretio, & honore, Sacerdotes habendi sint. Sylv. hic.

Num. II.

Sacerdotes ab Angelis honorantur.

Et responso accepto in somnis &c. Matth 2. 12. Magi, postquam adoraverunt; non jam stella eos, sed Angelus suscipit: quia scilicet adorando facti sunt Sacerdotes, cum supplicatione, & muneribus oblatis. S. Chrysost. hom. 7. in Matth.

Angelus Domini stans à dextris altaris. Luc. 1. 11. Quare Angelus erat stans hic; cùm apud sepulchrum sederet? Resp. in monumento erat cum sanctis mulieribus: hic in templo cum Sacerdote, illi soli plus reverentiæ tribuens, quàm tribus aliis piis fœminis, ac amore ferventibus. Sylv. hic.

Ecce eris tacens, & non poteris loqui &c. Luc. 1. 20. Egreditur Pontifex, in ore gestans incredulitatis indicium: pectore tamen prolis felicissimæ testimonium. Et quia non poterat mysteria explicare verbo; se loqui non posse, indicavit omnibus nutu. Quid tunc? *cognoverunt, quòd visionem vidisset in templo*. v. 22. Cur non agnoscunt incredulitatis pœnam? sed quod gerat pectore prophetiam? O bonam doctrinam! sic Angelus punivit culpam, nè ullam dignitati inferret injuriam: sic est punitum silentio delictum: ut silentium populus putarit mysterium. Nax. in Jos. 13. §. 32.

Et cognoverunt, quòd visionem vidisset in templo. Luc. 1. 22. Disposuit Divina Providentia, ut esset suspicio de visione facta, & non de pœna inflicta ob Zacheriæ incredulitatem. Non enim vult Deus, ut defectus, ac delicta, Sacerdotum populus agnoscat. Sylv. hic q. 32.

L. 4. vitæ S. Francisci Salesi. c. 48. recenset de Pœnitentiario suæ diœcesis, plerumque suum Angelum tutelarem intuitum; qui antecedere illum solebat, antequam esset Sacerdos: sed, ut primum factus est Sacerdos, illum honorem Angelus recusavit; semperque priorem locum Sacerdoti detulit.

Num. III.

Sacerdotes ab hominibus honorantur.

Ferdinandus II. auditus est dicere: occurrentibus sibi eodem loco, ac tempore, Angelo, & Sacerdote; se primùm Sacerdoti, deinde Angelo, honoris officium persoluturum. Lamormaini vitæ c. 9.

Regina Æthiopiæ, Achatolica licèt, Patrem Paezium oravit; ut in festo Apostolorum Petri, & Pauli coram se de rebus divinis haberet sermonem: quod ille non invitus obivit, Regia etiam præsente. At, quòd cathedra careret, in pedes stetit. Quod conspicatus Rex, è solio se proripit, & scabello insidens, Patrem in thronum invitat, ut ex illo concionem haberet. Rarum profectò exemplum; quodque Optimates omnes in admirationem rapuit. Quà reverentia Sacerdotes etiam à Magnatibus sint colendi, manifestè ostendit P. Janicus thes. rer. Indic. t. 3. c. 24.

Num. IV.

Etiam Sacerdotes mali honorandi.

Heu! heu! mi frater! cumque planxissent eum, dixit ad filios suos &c. 3. Reg. 13. 31. Scis, de quo loquatur Propheta Bethel? De Elia, seu Abrahamo, cum loqui putatis. Loquitur de propheta; ob inobedientiam occiso in itinere à leone. v. 24. quem ipse coegerat contra præceptum Domini copulari. En quomodo vel Dei Prophetæ coli debeant. Tu quidem illum funestissimis nominibus dehonestasses: hic autem, etiam cum ab eo sperare, aut metuere, nihil posset; & licèt eum à Deo damnatum videret ad bestias, ob violatum præceptum Domini, *fratrem* tamen vocat, *& virum Dei*; suaque ossa cum ejus ossibus, componi jubet, v. 30. Adeò non spernere; sed venerari debemus viros Dei; licèt labantur interdum, Deoque jubente plectantur. Peccat Moyses ad aquas contradictionis. Num. 20. 12 & à Domino damnatur, sublata illi spe in terram lactis. Num idcò desipici cum passus? Imò damnatum frequenter alloquitur, non solùm visionibus recreat, sed ejus ad preces ignitos angues repressit. Num. 21. 8. 9. Oliv. l. 4. Strom. §. Heu! heu!

Si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem bene, quid me cædis? Joan. 18 23. S. Cyprianus ep. 65. ad Rogationum: quæ omnia ab eo facta sunt humiliter, & patienter; ut nos humilitatis, & patientiæ haberemus exemplum. Docuit enim Sacerdotes veros legitimè, & plenè, honorari; dum erga falsos Sacerdotes ipse talis extitit.

Sacramentum septem stellarum &c. Apoc. 1. 20. Nonnulli horum

rum Episcoporum perditi erant, & vitiorum caligine obscurati; & tamen, inter alios bonos, in stellis repræsentati, speciosò nomine vocantur: quia in iis manus magis, quàm personæ mores; dignitatis potius officium, quam hominis opera attendenda. Rupertus hic: Ecclesiarum Præsules, quamvis aliqui pro vita propria reprehensibiles sint; & angelos, & stellas, appellare maluit &c. Et rectè quidem: quia Sacerdotes, sive Præsules, quamvis interdum pro suis actibus sint obscuri; pro officio tamen lucent. Ramirez in ep. 1.

Qui piè Sacerdoti afficitur, longè majori pietate Deum reverebitur. Etsi cùm malus fuerit Sacerdos quispiam, attendit Deus, quod sua gratia etiam illum, dignus honore non est, obsequiis fovet; ipsique sibi prœmia exolvet. - Nam si per asinæ os, Num. 22. 28. si per Balaam, scelestum hominem, populi causa locutus est; multò magis loquetur per Sacerdotem plebis suæ gratia. Quid enim non agit Deus salutis nostræ causa? quid non loquitur? per quem non operatur? S. Chrys. hom. 2. in 2. Timoth.

Propter bonos Sacerdotes etiam malos honorate; nè propter malos, etiam bonos contemnatis: frequenter enim, & de homine malo bona doctrina procedit. Ecce enim & vilis terra pretiosum aurum producit: numquid propter vilem terram pretiosum aurum contemnitur? non: sed aurum eligitur, & terra contemnitur. Sic & vos doctrinam accipite, & mores relinquite. Nam ut apibus herbæ non sunt necessariæ, sed flores herbarum, flores enim illæ colligunt, herbas relinquunt: sic & vos flores doctrinæ colligite, & conversationem relinquite; ut quasi inutilis herba arescat. Author Imp. hom. 43. in Matth.

§. IV.

Sacerdos sit Sanctus.

Ex Veteri.

NEc quidquam est - quomodo ergo possum hoc malum facere. Gen. 39. 9. Dicebat Joseph dominæ. Similiter dic Sacerdos: non est quidquam, quod non tradidit mihi Dominus in manibus meis, quomodo ergo in tam magnificum Benefactorem peccare potero; Majora in manibus tuis, quàm posuerit Putiphar in manibus Josephi. Diez Conc. 4. in festo Corp. Chr.

Expectate hic, donec revertamur ad vos. Ex. 24. 14. Separavit Sacerdotes à populo, & postea ipsum Moysem intrà nubem introire præcepit. Vides divisiones? nihil in Sacerdotibus plebejum requiri, nihil populare, nihil commune cum studio, atque usu, & moribus inconditæ multitudinis. Sobriam à turbis gravitatem, seriam vitam, singulare pondus, dignitas sibi vendicat Sacerdotalis. Quomodo enim potest observari à populo, qui nihil habet secretum à populo, dispar à multitudine? Quid enim in te miretur, si sua in te recognoscat? si nihil in te aspiciat, quod ultra se inveniat; si quæ in se erubescit, in te, quem reverendum arbitratur, offendat? S. Ambros. ep. 6. ad Irenæum.

Tunica hyacinthina. Ex. 28. 31. est Sacerdotum vita, quæ tota debet esse cœlestis. Hugo Card. in Ps. 131.

Immolabisque vitulum coram Domino, & offerent filii Aaron Sacerdotes sanguinem ejus. Lev. 1. 5. Addit *Sacerdotes*: ut in sola oblatione sanguinis, Sacerdotis dignitatem, & munus discerneret. Arcones in Is. 1. 5. Disc. 7.

Introibo in potentias Domini: Domine memorabor justitiæ tuæ solius. Ps. 70. 16. Egone ità abjectus sum, ut inter holocausta privatæ utilitatis meminerim? ut delicias Sacramentis anteferam? in gazophylacio telonium cogitem? Oliva t. 1. conc. 2. in festo S. Luciæ V. M.

Sacerdos Domini Eliachim. Judith. 4. 7. Nota honorem Sacerdotis Domini: quasi textus velit, esse Sacerdotes, qui nomen inane habeant. 1. Reg. 1. usque ad c. 4. nusquam Heli vocatur Sacerdos Domini: nam indulgens liberis officium Pontificis deseruerat. Sacerdos enim Domini ille est, qui Deo addictus ut servus, ac totus Dei homo. Inde nomenclatura nobilissima, *vir Dei, homo Dei*. 1. Reg. 2. 27. 4. Reg. 1. 9. S. Hier. in Ezech. 18. homo peccati, & filius iniquitatis, non vocatur homo Dei; sicut servus, & famulus Dei; *à quo enim quis superatus est, hujus & servus est*. 2. Petri 2. 19. Vellosò hic.

Mundamini, qui ferris vasa Domini. Is. 52. 11. Quantò mundiores esse oportet, qui in manibus, & in corpore, portant Christum? Blesensis epist. ad Richardum Londonensem Episc.

Ex Novo.

Et Spiritus S. erat in eo. Luc. 2. 25. Laudat Simeonem: quia Christum erat in manibus gestaturus. Quàm sanctus debet esse Sacerdos, qui Christum quotidie manibus tractat. Si Deus Ex. 19. 10. præcepit filiis Israel, ut lavarent vestimenta sua ad suscipiendam Legem; quanto major puritas requiritur ad suscipiendum in se ipsum Legislatorem? Stella hic. Quæritur: an Sanct. Simeon fuerat Sacerdos? negant Euthymius, Theophylactus, Jansenius, Barradius: quia cùm Sanct. Lucas eum tot titulis exornarit, non videbatur honorificum Sacerdotis nomen prætermissurus, si illi congrueret. Quod benedixerit Virgini, & Josepho; hæc non fecit tamquam Sacerdos; sed ut vir magnæ authoritatis; sicut Jacob Pharaoni benedixit. Gen. 47. 10. Communis tamen, & vera sententia est, quòd fuerit Sacerdos ex Aaronis filiis. Ità D. Epiphanius, Cyrillus Jeros. Athanasius, Nyssenus, Carthus. Lyran. Cajet. Quòd Lucas Sacerdotis nomen tacuerit, non multum pugnat: quia etiam, ut tenet Sanct. Hieronym. cum communi sententia Græcorum Patrum, Job fuit Sacerdos, & tamen Sacerdotium ejus non explicatur; sed tantùm dicitur: *vir erat in terra Huff, nomine Job* c. 1. 1. Et eleganter Lucas in Simeone non exprimit dignitatem, sed virtutes: clarior enim erat animi dotibus, quàm Sacerdotali præeminentia. Sylveira hic q. 17.

Ex Patribus, & aliis.

Vestes Sacerdotis, virtutes significant; quibus debent Sacerdotes ornari, secundùm illud Psalmi 131. 9. *Sacerdotes tui induantur justitiam*. Innocentius III. P. de sacr. alt. myst. lib. 1. c. 9.

Induebat Sacerdos talarem: significans, quòd debet induere perseverantiam. Id. ib. c. 16.

Provideat diligenter Episcopus; & attendat Sacerdos studiosè; ut signum sine significato non ferat; ut vestem sine virtute non portet: nè forte similis sit sepulchro deforis dealbato. Id. ib. c. 63.

Grave est pondus Sacerdotii: priùs quippe est Sacerdoti necesse, ut cæteris ad exemplum vivat; ac deinde servandum, ut mentem per ostensa exempla non elevet: de prædicationis semper ministerio cogitet; intensissimo timore considerans, quò recessurus ad percipiendum Regnum Dominus, & talenta servis distribuens, dicat: *negotiamini, dum venio*. Luc. 19. 13. Quod profectò negotium verè nos agimus, si vivendo, & loquendo, proximorum animos lucramur &c. S. Greg. l. 2. ep. 39.

Si, qui ad sanctissimum sacrificium veniunt, expiati esse debent etiam ab extremis animi visionibus; atque illius similitudine, quoad ejus fieri potest accedere. S. Dionysius Areop. l. de cœl. hier. p. 2. c. 3.

Clerici sacri Ordinis esse debent typus, & imago, cęlestium. Episcopus quidem debet esse typus Dei: Presbyter tenere debet sedem, & locum Seraphicum; Diaconus verò Cherubicum. Doctrina Nicæna de Clericis sacri Ordinis.

Quanta inter sese differentia homines rationis usum habentes, & bruta ratione carentia, dissident; tantum sanè discrimen inter eum, qui pascit; atque eos, qui pascuntur, esse velim; ut nè majus etiam exigam. S. Chrys. lib. 2. de Sacerdotio.

Quasi communis quidam totius orbis Pater Sacerdos est. Dignum igitur est; ut omnium curam agat, omnibusque provideat: sicut & Deus, cujus ministerio servit, & fungitur vice. Id. hom. 6. in 1. Timoth. c. 2.

Sacerdotem facit intelligentia; & vitæ, & morum integritas. S. Nilus in paræneſi.

Quid est dignitas in indigno, nisi ornamentum in luto? Et ideo cunctos, qui sacri altaris suggestu eminent, tantum excellere oportet merito, quantum gradu. Salvianus ad Eccl. Cathol. l. 2.

Dispensator divini verbi, & cœlestis doctrinæ prorogator, qui ante Dominum stat jugiter, versatur inter altaria semper; neque à Dei oculis recedit unquam: qui peccatorum causas, dolores populi suscipit, offert, ingerit preces; accipit, refert, restituit impetrata: ex homine totus in Angelum substitutus, non potest, nisi in ipsa Dei facie, inter Sanctorum sancta, peccare; ut inde sibi sumat crimen, unde aliis veniam consueverat reportare. S. Chrysol. s. 26.

Hic est panis Sacerdotum, gloria Dei. Gloria Dei, ò anima sacerdotalis, panis tuus est. Si extra gloriam Dei aliquid quæris, oblita comedere panem tuum, siliquis porcorum vesceris. Petr. Cell. de pane Mercenariorum c. 20.

Sacerdos idest, sacer Dux, populum per bona exempla ad vitam æternam ducendo. Vel sacra dans, vel sacra docens. S. Th. Aqu. de S. Nicolao.

Verè humana voce explicari non potest, cum quanta devotione confici, cum quanta cautela dispensari, cum quanta devotione suscipi, debet corpus Christi. Blesens. ep. ad Richard. London. Ep.

Sacerdotem hoc sentire oportet, quod & in Christo Jesu: non solùm, ut se per humilitatem exinaniat; sed ut crucifixionem Domini repræsentans, stigmata ejus portet in corpore suo, in ara cordis seipsum Domino crucifigat. Id. ep. 123.

Considerandum est, quare populus differenti modo resalutat: non enim dicit, *Dominus sit tecum*, vel aliquid hujusmodi, sed dicit, *& cum spiritu tuo*: quia Sacerdos stans ante altare totus debet esse in spiritu: stans enim ad aram, nihil debet esse, nisi spiritus, & nihil sentire de corpore, vel sollicitudine sæculi. S. Alb. M. tr. 2. de Missa c. 2. lit. F.

Omnia, quantò plus appropinquant suo principio, tantò sunt puriora, & perfectiora; sicut angeli præ corporibus cœlestibus: sic vivulus propinquior fonti: sic, qui plus Christo appropinquant Sacerdotes. Broymard. Sacerdos.

§. V.

Sacerdos sit castus.

ANte omnia sacerdos, qui divinis assistit altaribus, castitate debet accingi. Orig. hom. 4. in Lev. oportet omni prorsus castitate sacerdotem ornatum esse. S. Chrysost. hom. 2. de pat. Job.

Qui Dominicum Corpus pollutis tractare manibus non veretur, crucifigentium Jesum particeps esse convincitur. B. Petrus Dam. opusc. contra inscitiam Cleric. c. 2.

Si mundis attingi manibus volebat positus in præsepio, quantam Corpori suo nunc vult adesse munditiam jam in paternæ majestatis gloria sublimatus; Et qui prædicator constitutus es castitatis, non te pudet servum esse libidinis? Veniet, veniet profectò dies, imò nos, quando libido ista tua vertatur in picem; qua se perpetuus ignis in tuis visceribus inextinguibiliter nutriat, & medullas tuas, simul & ossa, indefectiva conflagratione depascat. B. Petrus Dam. ep. 6. ad Nicolaum II. P.

Qui puritatis authori impuro corde, & corpore, ministrantes, non verentur stare angelum Domini, qui secet medios, & disperdat; sed omnino audent agni immaculatis sacras contingere carnes, & intingere in sanguine Salvatoris manus nefarias; quibus paulò antè carnes, proh dolor! meretricias attrectarunt. Sanct. Bern. de verbis Petri: ecce nos reliquimus omnia.

Sicut membra, quæ sunt in capite, si pulchra fuerint, cœterorum membrorum, quæ vestibus conteguntur, fœditatem excusant: ità & illi, qui per sacerdotalem honorem membra capitis Ecclesiæ esse noscuntur, plebis negligentiæ fœditatem suæ castitate decorant. Et è contrario, nihil tam deforme, tam abjectum, Ecclesiæ corpore, nisi cùm supradictis membris turpissima vita, vel fama cernitur. Aponius lib. 3. in Cant.

§. VI.

Sacerdotum aliæ virtutes.

Sacerdos habebit pellem ejus. Lev. 7. 8. Pellis est symbolum patientiæ, ut patet Job 2. 4. & 19. 20. quæ sacerdotis propria est virtus, & vestis. Ità Isychius apud Corn. hic.

Mille clypei pendent ex eo. Cant. 4. 4. Clypei arma sunt defensiva, non offensiva Denotant: sacerdotes ad sacerdotium non esse vocatos, ut quem offendant; sed omnes defendant. Bessens Dom. 3. Pent.

Arborem fici habebat quidàm &c. Luc. 13. 6. Qui agricola intercessor? audi Sanct. Greg. Nyss. Or. in mulierem peccatricem: alienus à cædendi acerbitate sacerdos esse debet; tamquam promptus, & paratus, ad excolendam humanitatem: ut, etiamsi Dominus aliquem, uti plantam inutilem, excindere jubeat; ipse tamen insitor debeat supplicare: ut ignoscat parumper, ac sententiam differat. Noli esse tam facilis ad amputandum, & excindendum, tu: qui Dominum, nè id faciat, debes obsecrare. Diligentiam adhibeto, reprehensionibus circumfodito cohortationibus foveto, tamquam sinu. Tuum est placare Judicis animum. Demus operam, ut eodem nomine, quo Dominus appellemur. Arcones in Is. 1. Disc. 8. Unguntur manus Presbyteris, ut opera misericordiæ pro viribus ad omnes debeant exercere. Innoc. III. P. de sacr. alt. myst. l. 1. c. 9.

Volens numquam jus deseram, coactus repugnare non novi. Dolere potero, potero flere, potero gemere; adversus arma, milites. Gothos quoque, lacrymæ meæ arma sunt. Talia enim munimenta sunt Sacerdotis. Aliter nec debeo, nec possum resistere. S. Ambr. or. in Auxentium de Basilicis tradendis sub initium. Exhibes robore, vigilantia, prosperitate, principem; mansuetudine sacerdotem. Ennodius Panegyrico dicto clementissimo Regi Theodorico.

Sacerdotum manus inunguntur, in signum, quòd nihil deberet remanere in manibus suis, quod pauperibus non darent. Hugo Card. in Ps. 58.

Humilient se sacri altaris ministri; non præesse, sed subesse, desiderent; atque sanctitate, non honore, cæteros præire. Meminerint, se æterni regis vocatos esse ad nuptias; proinde superioris discubitus in se appetitum supprimant, novissimumque cum patientia locum teneant, quatenus cum honore superiùs ascendere queant. Israeli est prælatus Saul; non quia staturæ inventus est procerè. Sed quoniam repertus est humilis. *Cùm parvulus essem in oculis tuis &c.* 1. Reg. 15. 17. S. Laur. Just. S. in festo Corp. Chr.

§. VII.

Sacerdotes fugiant vitia.

Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent de ore ejus. Malach. 2. 7. non nugas profectò vel fabulas. Consecrasti os tuum Evangelio; talibus jam aperire illicitum, assuescere sacrilegum est. S. Bernardus l. 2. de Consid. ad Eugenium.

Inter sæculares nugæ nugæ sunt; in ore sacerdotis blasphemiæ. Id. ib.

Si Sacerdotis examinaveris vitam, inveneris que redolentem unguentis, ac rosis; bisso, ac purpura, florentem, ac mensis pinguibus inhærentem: in qua non adhibentur, nisi defœcata, & clarissima vina, & unguenta pretiosissima, & quæcumque alia suavia iis gustatu videntur; rectè in hunc Evangelicis utens verbis, fructum video, sacerdotalem arborem non recognosco: alius est enim sacerdotii fructus ab isto. S. Greg. Nyss. l. de vita Moysis.

Ebrietas in alio crimen est, in Sacerdote sacrilegium. S. Chrysol. s. 26.

§. VIII.

Sacerdos qualis erga oves esse debeat.

Culpes in eis nomina filiorum Israel. Ex. 28. 9. Significabatur, sacerdotem ex officio debere orare pro singulis populi tribubus; eosque quasi humeris suis portare. Corn. hic.

Vos estis sal terræ. Matth. 5. 13. Quid animas hominum, nisi cibum Domini dixerimus? quæ ad hoc sunt conditæ: ut in ejus corpore trajiciantur, idest, ut in æternum Ecclesiæ augmentum tendant. Si cibus Dei est populus; condimentum cibi Sacerdotes esse debuerunt. S. Greg. hom. 17. in Evang.

Pasce oves meas. Joan. 21. 17. S. August. tr. 123. in Joan. quid est aliud, *si diligis me, pasce oves meas*, quàm si diceretur: si me diligis, non te pascere cogita, sed oves meas: sicut meas pasce, non sicut tuas: gloriam meam in eis quære, non tuam; Dominium meum, non tuum; lucra mea, non tua: nè sis in eorum societate, qui pertinent ad tempora periculosa seipsos amantes.

Seniores, qui in vobis sunt, obsecro-pascite-neque turpis lucri gratia. 1. Petri 5. 1. 2. Gubernate animas velut Pastores, non Domini: stipendium vestrum sit propriæ utilitatis neglectus. Non jubeo mulgere oves, non tondere; multò minùs rapere, & vorare; sed illas curate, pascite, & nihil præterea. Oliva l. 1. conc. 20.

Coci sacerdotes sunt: quia dùm electis Fidelibus in fervore spiritus loquuntur, cibos mentis veluti per ignem coquunt. S. Greg. l. 4. in 1. Reg. 8.

Cibus Sacerdotis est in peccatorum remissione. Unde ait Princeps Sacerdotum Joan. 4. 34. *meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus &c.* Quæ est voluntas Dei, nisi ea: cùm conversus ingemueris, tunc salvus eris. S. Ambr. ep. 3.

Inclinet se Sacerdos, condescendendo infirmitatibus lapsorum; sicut & Christus inclinans se digito scribebat in terra. Petrus Cell. l. de pan. c. 19.

§. IX.

Sacerdotes mali.

Bibebant vinum, & laudabant deos suos. Dan. 5. 4. Hæc agebantur, non in cœnacula Religiosi, sed in regio convivio Balthasaris. O quàm religiosior est interdum superstitio, quàm religio. Impii in convivio deorum recordantur ligneorum; nec recordantur solùm, sed eos laudant: Christi Sacerdotes nonnulli utinam Deum laudare non fastidiant vel inter choros Psallentium Deo! Illi meminerunt idolorum in mensis; nos mensarum recordamur in aris. Oliva l. 9. Strom. §. Bibebant.

Peccata populi mei comedent. Os. 4. 8. Triplex hic affertur sensus. Primus q. d. Sacerdotes comedent, idest, luent pœnas peccatorum populi; quorum causa fuere sua dissimulatione. Secundus q. d. peccata, idest, hostias, pro peccato oblatas comedunt, sacerdotes, in iisque epulantur. Tertius, peccata populi comedunt; qui precibus, & victimis suis ea abolent, & consumunt. Verùm hæc est laus sacerdotis, non probrum, de quo hic agitur. Dico ergo, sensus est: Sacerdotes peccata populi comedunt, ea laudando, dissimulando, & in se, suamque conscientiam, ea suscipiendo. Ità enim agendo, quasi absorbebant peccata populi, erantque causa ut multiplicarentur. Dicebant enim adulando; illud nullum, vel leve esse peccatum: Deus scit, nos esse fragiles, infirmos. Tales ergo sciens tolerat, iisque compatitur. Non ergo sitis anxii &c. S. Greg. hom. 17. in Evangelia: cur peccata populi comedunt? nisi quia peccata delinquentium fovent; nè temporalia stipendia amittant. Cornel. hic.

Ingressus templum cœpit ejicere &c. Luc. 19. 45. Attendendum,

dum, quòd Dominus statim post annuntiationem excidii Jerusalem intravit ad templum purgandum: ut ostendat, quòd maxima causa destructionis ejus fuit peccatum Sacerdotum. S. Bonaventura hic.

Grandis dignitas Sacerdotum; sed grandis ruina eorum, si peccant. Lætemur ad ascensum; sed timeamus ad lapsum. Non est tanti gaudii excelsa tenuisse, quanti mœroris de sublimioribus corruisse. S. Hieron. in c. 44. Ezechielis.

Nulla re Deus magis offenditur, quàm si quis indignus sacerdotii dignitate præfulgeat. S. Chrysost. hom. 41. in Matth. 12.

Pro universo, qui peccaret, populo, tantum offerebatur sacrificium; quantum pro solo sacerdote: id autem significat; quòd major est authoritas, eò est gravius eorum, qui peccant, supplicium. S. Chrys. in Ps. 6.

Clerici ambiunt quidem ad sacerdotium pervenire; sed non student digni sacerdotio fieri. Præesse inhiant, prodesse non curant. B. Petrus Dam. l. 1. ep. 2.

Cernitur in nonnullis sacerdotibus vestium cultus plurimus, virtutum aut nullus, aut exiguus. S. Bernardus ep. 42.

Solebat dicere S. Bonifacius M. & Ep. Ultrajectensis: quondam aurei sacerdotes utebantur ligneis calicibus; nunc lignei sacerdotes aureis calicibus. Gavantus p. 2. tit. 1.

Magis loquuntur centum verba pro Mundo, quàm pro meo honore unum: magis darent centum marcas auri pro Mundo, quàm unum denarium pro me: magis centies laborarent pro propria utilitate, & Mundi, quàm semel pro honore meo. Revel. S. Brig. l. 1. c. 47. verba Chr. de malo sacerdote.

Miscellanea.

Fac mihi inde pulmentum. Gen. 27. 3. 4. Cur Isaac petiit ab Esau carnem ferinam ex venatione potiùs, quàm pullorum, vel agnorum; cùm ea domi haberet, antequam ei benediceret? Docuit Isaac, dantes spiritualia, exigere posse temporalia, nimirum sacerdotes; qui docent, orant, & benedicunt populo, à populo ali debere. Cornelius hic.

Propterea vocantur Clerici: vel quia de sorte sunt Domini; vel quia Dominus ipse sors, id est, pars Clericorum est. Qui autem vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet; talem se exhibere debet, ut & ipse possideat Dominum, & possideatur à Domino. S. Hieron. ep. ad Nepotianum de vita Clericor.

Haud planè sacerdotium dominatio est; quin potiùs, ut quis intelligat, servitus. S. Asterius hom. in SS. Petrum, & Paulum.

TITULUS II.

SACRAMENTA.

VOx *Domini super aquas*. Ps. 28. 3. Baptismus. *Vox Domini in virtute*, Confirmatio. *Vox Domini in magnificentia*, Eucharistia. *Vox Domini confringentis cedros*. Pœnitentia. *Vox Domini intercidentis flammam ignis*, Matrimonium. *Vox Domini præparantis cervos*, Extrema unctio. *Vox Domini concutientis desertum*. Ordo. S. Vinc. Ferr. s. 1. Dom. Oculi. *Vox Domini super aquas*. Hæc est vox, quam Dominus proferre jussit in Baptismo: *ego te baptizo &c. Vox Domini in virtute*, qua fit Sacramentum confirmationis. *Vox Domini magnificentia*, qua fit munificentissimum Sacramentum Eucharistiæ. *Vox Domini confringentis* cedros, qua Sacramentum Pœnitentiæ perficitur. *Vox Dom. intercidentis flammam ignis*, qua conficitur Sacramentum extremæ unctionis, & tolluntur reliquiæ peccatorum, & concupiscentiarum. *Vox Dom. concutientis desertum Cades*, id est, Sanctum, qua conficitur Sacramentum ordinis, & consecrantur sacerdotes, ac ministri Ecclesiæ, segreganturque à cœtu populi in sortem Domini, ut Sancti sint. *Vox Dom. præparantis cervos*, seu, ut Hieron. ex Hebræo, *vox Dom. obstetricantis* cervas, id est, adjuvantis ad partum; qua conficitur Sacramentum Matrimonii, quo gratia confertur conjugibus ad dignè filios procreandos. De Ponte in Cant. 2. Exh. 8. §. 1.

Ungebant oleo multos agros, & sanabantur. Marci 6. 13. Ex hoc elicitur, quòd extrema unctio infirmorum fuit ante Passionem instituta à Christo. Dion. Carthus. hic.

Linivit luctum super oculos ejus. Joan. 9. 6. Cùm Christus sola voluntate, aut verbo, aut tactu manus, & solo sputo, absque luto, visum potuisset restituere cœco nato; quid est, quòd ex saliva capitis, & pulvere, unguentum fecit? posteriora dixerim potiùs, quàm priora signari. Facta quidem erat Incarnatio; sed nondum condita sacramenta; quæ fiunt ex rebus imis, & corruptibilibus, per imperium verbi Dei. Nam vilis, & corruptibilis est aqua; tamen consecratur verbo: in qua intincto corpore anima lavatur à sordibus. Ima, & marcessibilis est lingua humana; & per verbum Dei consecrat, & benedicit; absolvit, & ligat; & docet utilia, & divina, & dirigit in vitam æternam. Pulvis est homo, & per verbum sacerdos efficitur, divinam virtutem habens; etiam angelos excedens: ut ex corruptibilibus, atque mortalibus, Christi substantiam faciat. Liquor olivarum procedit ex humoribus terræ; attamen per verbum efficitur Sanctum crisma, & oleum Sanctum; ad ungendum frontem, & sensus humanos. Sim. Cass. l. 5. c. 33.

Bona pascua divina sacramenta sunt. Carpis illic novum florem, qui bonum odorem dedit Resurrectionis. Carpis lilium, in quo sit splendor æternitatis. Carpis rosam, hoc est, Dominici Corporis sanguinem. His pascuis grex Domini saginatur. S. Ambros. Octon. 14. in Ps. 118.

Quòd latus lancea percussum, in terra sanguinem, & aquam manavit; procul dubio sacramenta sunt, quibus formatur Ecclesia. S. August. l. 77. de diversis.

Quando fabricata est Eva? dum dormiret Adam. Quando de latere Christi sacramenta fluxerunt? cùm dormiret. in Cruce. Id. in Ps. 40.

Sacramenta instituta sunt propter necessitatem vitæ spiritualis. Et quia corporalia sunt quædam similitudines spiritualium; oportet sacramenta proportionari eis, quæ sunt necessaria ad vitam corporalem. In qua primò invenitur generatio, cui proportionatur Baptismus, per quem regeneratur aliquis in vitam spiritualem. Secundò ad vitam corporalem acquiritur augmentum; per quod aliquis perducitur ad quantitatem, & virtutem perfectam. Et huic proportionatur sacramentum confirmationis, in quo spiritus S. datur ad robur. Tertiò requiritur alimentum; similiter vita spiritualis per Sacramentum Eucharistiæ reficitur. Sanct. Thom. Aqu. in 1. Cor. 11. Lect. 2.

TITULUS III.

SACRIFICIA.

§. I.

Sacrificia, & Oblationes, veteris testamenti.

FActum est, ut offert Cain de fructibus terræ munera Domino: Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui. Gen. 4. 4. Abelis est hæc vox: Sacrum pingue dabo; non macrum sacrificabo. Cain ex adverso: sacrificabo macrum, non dabo pingue sacrum. Cum Cain offerunt, qui proles stupidas, turpes, mancas, dant Religioni; pulchras, & ingeniosas, conjugio. Cornelius hic. Cain sua rectè, cui debebat, Deo obtulit; sed retinuit sibi seipsum: & cor suum, auferens Deo, malè divisit. Abel autem acceptum Deo justus in corde obtulit holocaustum: quia non se sibi retinuit; sed Deo se totum subdidit, impendit. Priùs *respexit ad Abel*, & postea *respexit ad munera*: quia non offerens placuit à muneribus, sed munera placuerunt ab offerente. Innocentius III. P. de sacr. alt. myst. l. 5. c. 3.

Et odoratus est Dominus odorem suavitatis. Gen. 8. 21. At non ità est de ingratis Judæis. Audi Prophetam Is. 1. 13. incensum abominatio est mihi. Quasi ostendat voluntatis offerentium malitiam. Quemadmodum hic justi virtus fumum, & nidorem, fecit odorem fragrantiæ: sic apud illos offerentium nequitia bene olens thymiama in abominationem convertit. Igitur ubique studeamus mentem afferre incorruptam: ista enim causa est omnium bonorum. S. Chrysost. hom. 27. in Gen. Nusquam Dominus odoratus fertur odorem suavitatis, nisi in hac oblatione Noe. Obtulit Aaron thymiama; nec odoratus est Dominus. Obtulit Salomon hostias optimas innumeras; obtulit Nehemias, Machabæi: nec grati odoris mentio habetur in scripturis. Nimirum non ditius, non sanctius, holocaustum Noe, sacrificiis aut Abel, aut Abraham; sed præ omnibus inexpectatum. Quis enim in tanta orbis orbitate de sacrificio cogitasset? quis armenta tunc mactasset, quando tam erant numero imminuta? Vivere vix licet, habitare omnino non licet? & aras ædificare, immolare licet, habitare omnino non licet? & aras ædificare, immolare licet pecudes. Hinc Noe victimæ placuere, quas iridis apparatu splendidè remuneratus est Deus. *Arcum meum ponam in nubibus*. Gen. 9. 13. Quod minimè expectatur, maximè expetitur: insolita gratiora sunt. Oliva lib. 3. strom. §. quæ est ista?

Tolle filium tuum unigenitum &c. Gen. 22. 2. Non contristat frontem devotissimus Abraham: hic dolor patri lacrymas persuasit; sed exultat, & gaudet. Nec timuit, nè parricidium ei imputaretur; sed magis, ut devotioni pareret; lætabatur, hoc jussisse Deum. S. Zeno Veron. lib. de Abrah. O! qui servum Domini ità se esse meminerat, ut patrem se esse nesciret! Quid est pater? ecce sub oculis jacet filius vinculis astrictus! Ubi sunt lacrymæ? ubi dolor? qui in humanis sensibus versari consuevit? In tantis filii casibus lætatur, & gaudet; & se Dominum promeruisse, triumphat. A filio ad agnum transtulit dexteram; semper lætatus, & gaudens. Id. ib.

ibid. Charissimi membra, quæ osculis premere consueverat, armatus gladio jubetur occidere. Id. l. 3. Meliùs servavit filium, dum non pepercit. Id. ibid. De filii Isaac immolatione hæc possumus attendere ad difficultatem operis pertinentia. 1. Quòd amicissimum voluit occidi. 2. Quòd coram se, & propriis manibus. Aliquis enim sustineret, quòd filius ejus occideretur; tamen non posset hoc aspicere, vel propria manu facere. 3. Quòd unigenitus. 4. Quòd eum habuerit miraculosè. 5. Quòd magna promissio facta Abrahæ de ipso. 6. Quia solatium matris. 7. Quòd non solùm occidi, verùm etiam incendi: *offer eum in holocaustum*. 8. Quòd voluit eum Deus duci per triduum ad locum immolationis: ut longitudine temporis tentatio augeretur, & curis crescentibus paterna viscera cruciarentur. 9. Quòd non apparebat aliqua præcepti utilitas; damnum verò manifestum. 10. Quòd non excusasset eum authoritas præcipientis, cùm nullus testis affuerit. 11. Quòd erat rationi contrarium; nec præcesserat hujus obedientiæ exemplum. 12. Quòd omnium, ad quorùm notitiam pervenisset, imminebat scandalum. Abraham verò nec se excusavit, nec causam præcepti quæsivit. S. Thom. Aqu. lib. 5. de erudit. princ. c. 36. *Vade &c.* Exaggeratio doloris, & tentationis. Si enim statim occidi præciperet, quasi ex impetu, sustinendum esset: sed per tres dies ducere jubet filium, ut visu, & societate, & colloquio, filii retardari possit. Per triduum crescentibus curis paterna viscera cruciantur: & prolixo spatio pater filium intuetur, cibum cum eo sumit; tot noctibus pendet puer in amplexu patris, cubat in gremio; & per singula momenta in paterno affectu dolor occidendi filii cumulatur. *In holocaustum*. Ut nihil de illo remaneret ad solatium patris. Hugo Card. hic. Dicet quis: cur Abraham moriturus Gen. 25. 7. non Isaacum item eo modo, quo & Isaac Jacob, & Jacob filios suos benedixit? Videlicet: quia Isaac, jam ex quo in holocaustum Deo oblatus est, benedictionem hæreditate possedit: neque opus fuit illum sermone consecrari; qui reipsa, in typum Salvatoris, sanctum sacrificium, & hostia viva esse meruit. Rupertus in Gen. l. 9. c. 21. Trium dierum itinere venit ad montem. Cur non domi, non statim, jubetur immolare? Ut gratum Deo sacrificium peractum, priùs per tres dies à domesticis curis, & conjugalibus negotiis vacaret. Mendoza Annot. 1. in 1. Reg. 1. sect. *Cùmque alligasset*. Abraham filium suum oblaturus, etsi libenti, ac invicto, animo se devoventem, nihilominus cautè, fortiterque ligavit. Nil notius patri, quàm filii sui alacris, & devota, voluntas, qua se morti tradebat. Credibiliùs hebetandam ignis, & gladii, aciem; quàm Isaac fugiturum. Et tamen filium ligat. Cajet: ratio ligandi non fuit timor, nè Isaac fugeret; aut nè exiliret ab altari: sed nè involuntarii motus, utpote naturales in actu jugulationis existentes, ordinatum, compositumque, situm exturbarent in nonnullam indecentiam sacrificii. Ramirez in Apoc. 3. cp. 7. Abraham sacrificio suo ità intentus, & attentus; ut bis ab Angelo vocari nomine debuerit, ut audiret. S. Ambros. l. 1. de Abraham c. nè aut non planè audiret, aut fortuitam esse vocem putaret; repetivit vocem: tamquam veritus, nè præveniretur studio devotionis; & una vox impetum ferientis revocare non posset. Baezat. 1. l. 1. c. 7. §. 15.

Oblatio est Domino &c. Ex. 29. 18. Hebr. *ola*, id est, holocaustum: quod dicitur *ola*, id est, *ascensio*: eo quòd in illo tota victima, per ignem, & fumum, ad Deum ascendat. Cornelius hic. *Hostia* apud veteres dicebantur sacrificia, quæ fiebant, antequam ad hostem pergerent. *Victima* sacrificia, quæ post victoriam devictis hostibus immolabantur. *Holocaustum* illud est; ubi totum igne consumitur, quod offertur. S. Isidorus Orig. l. 6. c. 19. Differentiam hostiarum, & holocaustorum, in Levitico, pleniùs discimus. Holocausta sunt, quæ super altare integrè concremantur: victimæ, & hostiæ, quarum pars altari offertur, pars sacerdotibus traditur. S. Hieron. in Is. 56.

Homo, qui obtulerit ex vobis hostiam Domino &c. Levit. 1. 2. Sacrificium est oblatio rei sensibilis, à legitimo Ministro facta Deo, per realem immutationem: ad testandum supremum illius dominium, & nostram subjectionem. Ubi nota: res inanimæ, quæ sacrificabantur; vel erant liquidæ, ut sanguis, vinum, oleum: hæc effusione offerebantur. Vel erant solidæ: ut panis, simila, sal, thus, manipulus spicarum virentium, & triticum: hæc levabat sacerdos in altum, varieque conficiebat, & immutabat; in qua immutatione consistebat ratio sacrificii. Nam panis in frusta dissecabatur; simila sartagine, clibano, vel craticula coquebatur; sal urebatur; thus adolebatur; manipulus spicarum torrebatur; triticum conterebatur. Cornelius hic. Deùs nullum piscem sibi selegit in sacrificium: quia boves, oves, &c. magis sunt in communi hominum usu; præbentque homini sua carne, & lacte, cibum; suo vellere, & corio, vestitum; boves etiam arant: pisces etiam vix vivi adduci, ideoque nec immolari potuissent. Adde: pisces esse ignaviæ, & luxuriæ, symbolum; & imperfecta animalia. Philo lib. de constit. Mundi: Primi inter cœtera animalia pisces creati sunt; quòd eorum anima sit ignobilissima. Cornelius in Levit. 1. 2.

Quòd si hostia pacificorum &c. Levit. 3. 1. In hac hostia habebat suam partem Deus, offerens, & sacerdos: Et si hæc hostia singulos pacificabat, id est, singulis, quod suum erat, reddebat. Hugo Card. hic.

Sin autem non potuerit offerre pecus, offerat duos turtures, vel duos pullos columbarum. Levit. 5. 7. Par turturum, aut columbarum, par oculorum, cordis, & corporis; hoc est sacrificium pauperum; id est, peccatorum: accedentes cum hoc duplici gemitu à Domino consequuntur indulgentiam. De Rampelogis. Compunctio.

Populus immolabat in excelsis. 3. Reg. 3. 2. Id fecerunt, quia excelsa viciniora cœlo, ideoque plus venerationis apud rudem populum obtinent. Altare dictum ab altitudine, quasi *alta ara*. Sic Gedeon in excelsa petra sacrificium Deo obtulit. Judic. 6. 26. Idem fecit Samuel in excelso. 1. Reg. 9. 19. Et Salomon hic. Elias in monte Carmelo. 3. Reg. 18. 20. 23.

Contigit autem & septem fratres unà cum matre sua apprehensos &c. 2. Machab. 7. 1. O sacrificium illo Abrahæ majus, præstantiusque sacrificium! ille enim unicum tantùm alacri animo obtulit; quamquàm unigenitum, & divinitùs promissum: hæc autem populum universum filiorum Deo consecravit. S. Gregor. Naz. Orat. de Machabæis.

§. II.

Sacrificia novi testamenti.

Num. I.

Figura, Christus.

IN *holocaustum*. Gen. 22. 2. Cœteri sancti dicuntur sacrificia: quia partim pro se passi sunt. Sed Christus dicitur holocaustum: quia nihil pro se; sed pro nobis totus incensus est. Hugo Card. hic.

Super unum montium. Gen. 22. 2. Iste mons est charitas: super quem totum negotium Incarnationis, Prædicationis, Passionis consummatum est. Id. hic.

Memor sit omnis sacrificii tui. Ps. 19. 4. Dicit *omnis*: quia plura sunt ejus sacrificia; videlicet per totam vitam suam ab initio; scilicet ab Incarnatione usque ad mortem. Hugo Card. hic.

Et accipiens calicem &c. Matth. 26. 27. Cur Christus calicem sanguinis sui dat nobis in cœna? S. Gregor. Nyss. hom. 6. de Resurr. per ineffabilem sacrificii modum præoccupat imperum violentorum; ac sese in obligationem, & victimam, offert sacerdos simul, & agnus. Ante realem crucis exhibitionem, mysticam crucem, & passionem, agebat Christus: incruento modo præoccupat priùs agere, quæ postea cruentissimè erant operanda. Sic in horto sanguinem fudit Luc. 22. 44. de quo Hildebertus Turonensis in versib. de Missa; sanguineus sudor crux fuit ante crucem. Sylveira in Luc. 22. q. 34. Sacrificium, quod in cruce obtulit, sic in beneplacito Dei constat acceptabile, & perpetua virtute consistit: ut non minùs hodie in conspectu Patris oblatio illa sit efficax; quàm ea die, qua de sacro latere sanguis, & aqua exivit. S. Cyprian. de Baptismo Christi.

Tota vita Christi in sæculo quasi una solennissima Missa fuit; in qua ipse fuit altare, & templum; sacerdos, & hostia. Dion. Carthus. ib. de vita Curatorum Act. 16.

Num. II.

Sacrificium incruentum altaris.

Figura.

Appellavitque nomen loci illius, Dominus videt. Gen. 22. 14. Pulcherrimum, atque sanctissimum est, persentiscere, quemadmodum & usque hodie in monte visionis, id est, in sancta Catholica Ecclesia offeratur jugiter idem Filius Deo Patri; tamen immortalis perseveret, atque impassibilis. Etenim huic immolationi jure assimilatur sacrificium Patriarchæ pij, ac fidelis: quia videlicet, sicut illic, ità & hic, non sanguis funditur filii trucidati manibus crudelium; sed vivus, atque integer, permanens, Deo Patri Filius idem, & manibus præsentatur, & ore sumitur Fidelium. Rupertus lib. 6. c. 32. in Gen.

Veni ad montem oliveti, hoc est, ad Missam: quia est ibi multum oleum. S. Vinc. Ferr. S. Sabb. post oculi.

Illius æstimatio, pretium.

Non accipiam de domo tua vitulos - quoniam meæ sunt omnes feræ sylvarum si esuriero, non dicam tibi. Ps. 44. 9. &c. Ergo David, si vis sacrificium tuum gratum Deo esse, aliquid quære, quod non sit Dei: siquidem dicit, omne, quod est in Mundo, suum esse; nec quicquam illorum fore sibi gratum. Quid igitur inveniri potest, quod Dei non sit? Dicam vobis: ipsemet Deus non est suus, si dici fas est. Quomodo suus dicetur, quando per Sanct. Joannem c. 3. 16. dixit: *sic Deus dilexit Mundum, ut Filium suum unigenitum daret?* Et ità sacrificium hoc æterno Patri offerentes, rem nostram illi offerimus; quam ille nobis dedit; ut ei offeramus donum tanta majestate dignum. Diez Conc. 3. in festo Corp. Christi.

Omnia Divinis (in sacrificio) plena sunt mysteriis; ac singula cœlesti dulcedine redundantia. Innocentius III. P. de sacr. alt. myst. in Procemio.

O liberalis gratia! liberalitas gratiosa! quod Deus dedit in donum, hoc accipit à nobis in munus: eadem enim sacrificia, dona sunt simul, & munera: dona sunt nobis collata; munera sunt à nobis oblata. Id. ib. l. 3. c. 3.

Sacrosanctum altaris Ministerium idcirco Missa dicitur: quia ad placationem inimicitiarum, quæ erant inter Deum, & homines, sola valens, & idonea, mittitur legatio. Rupertus de div. offic. l. 2. c. 23.

Missa vox Latina est, à vulgo potiùs introducta. Ab Hebræis aliquam habet originem *Missah* spontanea oblatio. Græcis *Liturgia*, publicum opus. Vel *Mysfagogia*, summum Ministerium. Missa à missione precum populi per sacerdotem ad Deum; tum Christum, qui missus à Patre ad nos. Primam Missam celebravit S. Petrus in die Pentecostes; ex diversis authoribus. Gavantus thesauro sacror. rit.

Immolata pro nostra redemptione Caro Christi, totius Trinitatis lætitia est. S. Eligius Novion. hom. 8.

In hoc (quòd scilicet consecratio fiat à scelestis etiam sacerdotibus) summæ dignationis, divinæ pietatis, & Fidei nostræ, certitudo, & veritas demonstratur. Quia, si non posset verè consecrari corpus Christi, sive tangi, nisi à justis hominibus; numquam possemus in hoc Mundo scire, quando esset veraciter Corpus Christi. Sicut ergo Christus corporaliter se portari permiserat à diabolo supra pinnaculum templi, & à peccatoribus crucifigi; ità adhuc se permittit tangi, comedi, & contrectari à peccatoribus: S. Thom. Aqu. Opusc. 2. de sacr. Euch.

Qui Filium recepit in cruce oblatum per manus Judæorum, eundem Filium recipit per immundas manus pessimorum Sacerdotum consecratum. Broymard. Sacrificium.

Nondum tibi de exercitiorum spiritualium sole, & principe, locutus sum, de Sacratissimo Missæ sacrificio, & sacramentis. Hoc quippe Religionis Christianæ centrum est, devotionis cor, pietatis anima; quodque divinæ charitatis abyssum in se comprehendit. Sanct. Franciscus Salesf. Philoth. p. 2. cap. 14.

Num. III.

Sacrificii celebratio, celebrans.

In templo S. Praxedis repertum ligneum altare, prope quod lignea tabula cum hac inscriptione: in hoc altari S. Petrus pro vivis, & defunctis, ad ungendam Fidelium multitudinem, corpus, & sanguinem, Domini offerebat. Aringus de Roma subterranea, & vetere.

S. Lucianus Presbyter, & Martyr, in carcere celebrat, pectore usus pro altari. Boll. 7. Jan.

Num. IV.

Missæ votivæ, ritus, &c.

Ab Albino, institutore missarum votivarum, alius decretus fuit ordo. Nam in Dominica dicebatur Missa de SS. Trinitate, feria 2. de Sapientia, fer. 3. de Spiritu S. fer. 4. de Charitate, fer. 5. de Angelis, fer. 6. de Cruce, Sabbato de S. Maria. Nunc verò, feria 6. & Sabbato, immutatis, in feriam 2. translata est Missa de SS. Trinitate. Feria 3. data angelis. Feria 5. Spiritui S. & SS. Eucharistiæ. Illi quidem fortasse: quia die quinto creationis aquæ, super quas Spiritus S. ferebatur, omne reptile, & omne volatile, produxerunt. Huic autem: quia ea die instituta. Missæ de Charitate suffecta est Missa Apostolorum Petri & Pauli, flagrantium præ aliis amore. Gavantus tit. 4.

Albus color significat gloriam, gaudium, & innocentiam. Albo utimur in sacrificio de Sponsa, & Sponso: quia supponitur in sponsa benedicenda carnis integritas. Unde viduæ nuptias non benedicimus. Rubeus color seu purpureus, indicat dignitatis gradum aliis excellentiorem: igneam refert naturam. Id. tit. 18.

Crux in altari est tamquam signum Regis in regia, ut Passionis memoriale. Id. tit. 20.

Cur Sacrificium Christus in forma potiùs panis, & vini, instituerit? quàm alterius cibi? quia scilicet hæ duæ res valde aptæ sunt ad institutum, quod Dominus intendebat: ut scilicet incruentum ejus Passionis sacrificium, & fructus, referrent. Nulla enim res plus perfert, antequàm ad nostrum nutrimentum perveniat, quàm frumentum: metitur enim &c. Eandem ob causam sanguinem suum texit accidentibus vini: quod, ut in nostrum potum cedat, calcatur in torculari, premitur; deferens botrum, seu racemum, in quo ante continebatur. De Ponte tom. 4. de Christi perfect. tr. 2. cap. 2.

Introibo ad altare per dilectionem, in montem, ut altiora crederem; in tabernaculum, ut fortiora facerem: introibo ad altare, ut me immolem. Sanct. Bonaventura: in Psalm. 42.

Quid significat vinum aqua mixtum.

Quando in calice vino aqua miscetur Christo populus adunatur; & credentium plebs ei, in quem credidit, copulatur, & jungitur. Sanct. Isidorus lib. 1. de offic. Eccl. cap. 18.

Ob id sacramento vinum miscetur aquæ, quæ unà cum sanguine ex ejus latere salutariter fluxit; ut Christo populos fide, & charitate, jungendos daretur intelligi. Philo Carpatus in Cant. 4.

Dum in Sacramento vino aqua miscetur, Christo Fidelis populus incorporatur, & jungitur. Sanct. Cæsarius Arel. hom. 7.

Parum aquæ miscetur: ut significetur fluxus sanguinis, & aquæ, ex latere Christi. Vel, quòd populus uniatur Christo. Vel, ut fateamur in una Persona Christi duplicem naturam. Ex Nicephoro l. 1. c. 53. Tum, ut significetur introitus in vitam æternam. Ex Ambrosio apud. S. Thomam q. 74. a. 7. Quia verè pauci sunt electi: ideo etiam modicissimum aquæ vult infundi. Concilium Florentinum in instruct. Armen. Aqua in Missis defunctorum non benedicitur: quia significat hoc loco populum Purgatorii, qui jam est in gratia. Gavantus tit. 7.

Ideò aqua vino miscetur, & sic Sacrificium acceptabile Deo offertur: quia tunc gratam Deo Passionis Christi hostiam immolamus; quando & ipsi Passionibus ejus simul patiendo communicamus. Franco Abb. tom. 10. de gratia Dei.

Dum in Sacramentis vino aqua miscetur, Christo Fidelis populus incorporatur, & jungitur. Et quadam ei copula perfectæ charitatis unitur; ut possit dicere cum Apostolo: *quis nos separabit à charitate Christi?* Rom. 8. 35. Sicut ergo separari grana ab illius confecti panis adunatione non possunt; & sicut aqua ad propriam redire substantiam vino permixta jam non potest, sic & Fideles quique, atque sapientes: qui redemptos se Christi sanguine, & Passione, cognoscunt, ità debent, quasi inseparabilia membra capiti suo, Fidei conversatione, & ardentissima religione sociari: ut ab eo non voluntate, non necessitate sejungi; non ulla terrenæ spei ambitione; non ipsa denique possint morte divelli. Eusebius Emissenus hom. 5. de Pasch. In vini itaque, & aquæ, mixtura, quam dissolubilem unitatem exoptet Jesus, exprimit. Arcones in Is. 3. Disc. 3.

§. III.

Sacrificium morale.

Num. I.

Teipsum offer.

Ex Veteri.

RESPEXIT *Dominus ad Abel &c.* Gen. 4. 4. Unde horum sacrificiorum discrimen? ex differentia offerentium, inquit Rupertus. lib. 4. hic. Quia Abel priùs cor suum, deinde rem ipsam, obtulit. Cain autem Deo obtulit rem suam, & retinuit sibi cor suum. Seu, ut loquitur Cassiodorus in Psalm. 65. quia Cain creaturam creatori obtulit; sed se, quod charius est, subtraxit. Franciscus Quaresimo.

Egredere de terra tua. Gen. 12. 1. Si quæ es anima, quæ cupis sequi vestigia fidei Patris nostri Abraham; exi de terra tua &c. Sed cùm omnia ista feceris; si virtus charitatis, quæ omnia credit, est in te; adhuc tentabit te, & probatum coronabit te, & expetit à te sacrificium dilecti tui. Tibi dicit sapientia: *præbe fili mi cor tuum mihi*. Prov. 23. 26. Ipse est di-

dilectus unicus. S. August. Dom. 4. post Octav. Epiph. de 4. virt. char.

Ista est lex Nazaræi &c. Num. 6. 21. Glossa ord. in cap. 30. Num. leguntur diversa vota in scripturis. Anna vovit Deo fructum ventris sui, & Samuelem consecravit in templo. 1. Reg. 1. 11. Jephte quodcumque sibi post victoriam occurrisset; & occurrit filia, vota lacrymabunda persolvit. Judic. 11. 30. Alii vitulos, vel arietes. Nazaræus autem seipsum. Jonghen sacr. Prof. Exh. 4.

Revertente autem Jephte occurrit ei unigenita filia. Judic. 11. 34. Unusquisque nostrum debemus esse Jephte; qui, devictis inimicis cupiditatum nostrarum; & voluptate carnis nostræ, offeramus unicam animam nostram; quæ est singularis, & unica. S. Chrys. hom. de Jephte.

Si septem crines capitis mei cum licio plexueris, infirmus ero. Judic. 16. 13. Cum esset Nazaræus, tota ejus cæsaries consecrata erat Deo, eique fortitudo divina inerat alligata. Septem solùm crines offert, mox *defecit anima illius, & ad mortem usque lassata est.* v. 16. Qui enim integram divini obsequii mensuram non servat; sed partem dividit cum Deo, partem cum Mundo; timeat, nè partem cum Deo perdat. Sylveira addit. in Luc. 11.

Sacrificate sacrificium justitiæ. Ps. 4. 6. Nam si ipse pro nobis immolatus est Christus; quantò magis convenit sacrificium ei nosmetipsos offerre; ut possimus regis nostri imitatione gaudere. Sacrificium justitiæ id est, rectè vivite, & corda vestra divinitati munda semper offerte. Addit: *& vesperate in Domino*, ut vitam bonam spes felicior subsequatur. Cassiodorus hic.

Memento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ. Ecclæ 12. 1. Hebr. *tempore electionum tuarum.* Sensus est: q. d. juxta Sanct. Hieron. Hugon. Dion. Carth. adolescens, qui in flore, & vigore, es ætatis; blanditur tibi voluptas, sollicitat venus, instigant socii, impellit diabolus. Quare nè illis succumbas, & teipsum perdas, memento Creatoris tui: quòd scilicet sit Deus tuus Creator, tu ejus creatura: quæ totum suum esse, quantum quantum est, debet creatori: ab eoque tota pendet, tam in esse, quam in conservari, sicut radius à sole. Si igitur homo creatura Dei es; memento, te totum, quantus es, Dei esse; non tuum, non parentum, non alterius creaturæ. Redde ergo Deo, quod suum est; redde teipsum. Itaque *Creatoris* nomen habet emphasim; qui titulus exposcit à creatura; ut Deo Creatori suo, velut absoluto sui Domino, præstet omnem submissionem, reverentiam, & amorem. Cornelius hic.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

At illi continuò relictis retibus secuti sunt eum. Matth. 4. 20. Quare Petro, & Andreæ, minùs dimittentibus Zachæo; tamen non huic, sed illis, confertur hominum piscatio? Resp. quia seipsos obtulerunt; & minimis, quæ habuerunt, sed exuunt, Christum sequuntur, eique individualiter adhærent. At Zachæus adhuc cum sua supellectili retinebat domum, in eaque mansit. Sylveira hic.

Si offer munus tuum. Matth. 5. 23. S. August. s. 16. de verb. D. te quærit Deus magis, quàm munus tuum. Offers munus tuum, & tu non es munus Dei. Plus quærit Christus, quem redemit sanguine suo; quàm quod tu invenisti in horreo tuo.

Obsecro vos per misericordiam DEI. Rom. 12. 1. Græc. *miserationes Dei*: hoc est, beneficia divina. Dedit seipsum; da te. Bellarminus c. 15. de 7. verb. Chr.

Qui sic operantur ea, quæ Dei sunt, ut tamen & quædam, quæ sunt sæculi, non relinquant, sacrificium, & non holocaustum offerunt. Qui autem cuncta, quæ Mundi sunt, deserunt, & totam mentem igne divini amoris incendunt; hi nimirum omnipotenti Deo sacrificium, & holocaustum fiunt. Sanct. Gregor. hom. 12. in Effect. 3. circa finem.

Nos ipsos totos Deo in munus offeramus, ut nos totos recipiamus. S. Gregor. Naz. Orat. 4. in S. Baptisma.

Non satis Deo charus est, immò Deo indignus est, qui rem suam quidem illi offert; seipsum autem retinet sibi. S. Rupertus Abb. l. in Levit. c. 46.

Christo Jesu debes omnem vitam tuam: quia ipse vitam suam posuit pro vita tua. Cùm ergo ei donavero, quidquid sum, quidquid possum, nonne istud est, sicut stella ad solem, gutta ad fluvium, lapis ad montem, granum ad acervum? S. Bernardus s. 22.

Non tam res nostras, quàm nosipsos, desiderat Deus. Et quia nos scit multùm amare terrenam substantiam; ideo vult sibi offerri, quod amamus: ut, secundùm illius præceptum, ubi præcesserit thesaurus noster, illuc sequatur & cor nostrum. S. Eligius Noviom. hom. 8.

Num. II.

Offer DEO optima.

Factum est, ut offerret Cain de fructibus terræ. Gen. 4. 3. Nota: quòd oblatio Cain dicitur nomine communi, non enim dicitur, de optimis terræ frugibus. Unde ex hoc colligitur, quòd ex cupiditate, & avaritia, optimas fruges retinuit, & minùs bonas Deo obtulit. Sicut multi faciunt; qui Deo nunquam offerunt, nisi deterius, & quod est corruptum, vel consumptum, & quo non possunt uti. S. Thom. Aqu. hic. S. Ambros. l. 1. de Abele: obtulit Cain à fructibus terræ; non à primis fructibus, primitias Deo: hoc est, primitias sibi priùs vendicare, Deo autem sequentia deferre. Idcò respexit Deus in munera Abel; quia à primitivis obtulit. Arcones in If. 4. Disc. 3. Cur Deus non respexerit munera Cain, sicut Abelis; Cajetanus, cum S. Chrysostomo, assignat hoc discrimen: oblatum à Cain absque ulla electione describitur; nihil tamen detrimenti in eodem narratur: ut intelligamus, penes electionem à Cain neglectam disparitatem fuisse. Fortè prima fortuitò in humum decidua, putrida obtulit; aut, si malis, placentulam aliquam malè coctam; aut spicas macriores. Hinc vide, quàm parvi Cainus æstimarit Deum, ejus honorem, & amicitiam: quia pro Deo colendo, & ejus gratia promerenda, nullum putavit sibi damnum subeundum. Fernandius hic sect. 4.

Igitur Abraham de nocte consurgens &c. Gen. 22. 3. Non est perfecta amicitia, & obedientia nostra ad Creatorem; nisi actualissima promptitudine nos, & omnia nostra amantissima sibi medullitùs offeramus. Sanct. Thomas hic.

Audi Israel-Dominus Deus noster, Dominus unus est. Deut. 6. 4. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Deut. 6. 5. Cùm in Lege tua, Domine jussisti, ut te diligeremus, adjunxisti, te nostrum Dominum esse, unum, & solum. Si forsan aliquo casu Deus solus non esses, sed plures dii; aliquam te non toto corde meo amandi excusationem habere possem; quia cor meum in varias partes divisum esset. Sed, cùm solus sis, & unus; te diligere facillimum est toto corde. Stella medit. 55.

Dividatur. 3. Reg. 3. 26. In judicio Salomonis non germana mater jussit infantem dividi, quem germana mater integrum, & vivum voluit. Mundus fallax vult, ut per medium in duas partes cor meum dividam; ut ille mediam partem accipiat; & tibi Domine alteram dem. Stella medit. 55.

Omne masculinum. Luc. 2. 23. Magnum sacramentum prorogat signatè distincta locutio; ut masculinum primogenitum, non fœminum Domino sisteretur: quoniam omne, quod virile, & forte, & firmum esse cognoscitur, est Domino consecrandum: quod verò est contrariæ actionis; Domino in suo templo deferre non convenit. Sim. Cass. l. 2. c. 21. Deus à nobis cor masculum requirit: quia optima Deo offerenda. S. Cyrillus l. 15. de adorat.

Ex abundanti sibi miserunt in munera Dei. Luc. 21. 4. Id est, ex copiosa substantia sua posuerunt aliquid in gazophylacium inter oblata, quæ dicuntur munera Dei. 1. Quia à Deo hominibus sunt collata; sicut David loquitur Domino 1. Paral. 29. 14. *Tua sunt omnia; & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.* Quia Deo ab hominibus offeruntur; ideò viliora non sunt Domino offerenda, sed meliora. Sicut Gen. 4. 4. Abel *obtulit de primogenitis gregis sui.* Cain verò de fructibus terræ. v. 3. Malach. 1. 8. *Si offeratis claudum, aut languidum; nonne malum est? offer illud Duci tuo, si placuerit ei*, q. d. terrenus princeps tuus tibi indignaretur, si offerres, quod villiùs est. Dion. Carth. hic.

Nostro ævo, in novo illo orbe terrarum, qui nuper repertus est, inventi sunt populi; qui pro summa pietate habebant, magnum hominum numerum jugulare, & eorum cor à reliquo corpore avulsum Deo offerre. Clarius l. 1. or. 25.

Deus voluit sibi offerri primitias fructuum, & primogenita hominum. Sed quare hoc? nisi ut omnia prima, & maximè omnia meliora, & chariora Deo offeramus. Ludolphus Carthus. p. 1. c. 12.

Num. III.

Offerentis utilitas sine damno.

Tolle Filium tuum unigenitum. Gen. 22. 2. Et postea v. 12. Angelus de cœlo: *non extendas manum tuam super puerum.* Sed cur Isaac, dum litandus Deo, vocatur filius Abrahæ, *tolle filium tuum*; dum verò vivus recipitur, vocatur *Puer*? quod nomen sæpè in Scriptura significat servum. Quia magis filius reputabatur Abrahæ, dum Deo in sacrificium offerretur; quàm dum vivens in potestatem patris reddebatur. Sylveira in Matth. 2. q. 15. S. Chrysost. hom. de Job, & Abrah. dixit Deus Abraham: *nè extendas manum tuam super puerum.* Quare non dixit, filium? vilior erat. Sylveira in Matth. 2.

Illi

Illi autem statim, relictis retibus, & patre, secuti sunt eum. Matth. 4. 22. Nota: quantum recipiat homo pro illis, quæ Dei causa dimittit. Petrus navem reliquit; cujus loco gubernacula totius Ecclesiæ suscepit. Joannes patrem; pro quo S. Mariam in Matrem accepit. Sylveira hic.

Lacrymis cœpit rigare pedes ejus. Luc. 7. 38. Scit; obsequium Christo delatum, totum in seipsum redundare; & nullo modo posse sibi meliùs parare lavacrum, quàm illud exhibendo Christo. S. Paulinus ep. 4. ad Severum: ad pedes Christi cucurrit; seque in illis abluit, & cibavit. Sylveira hic q. 12.

Fides tua te salvum fecit. Luc. 7. 50. Cùm sit Fides magnum, & speciale, Dei donum, cur mulieri dicitur, *fides tua*? S. Paulinus ep. 4. quidquid Christo impedimus; nobis potiùs conferimus. Demique illa perfundendo Christum, se abluit; pedes illius tergendo, sua peccata mundavit; illum diligens se dilexit. Et ideo meruit audire: *fides tuate salvam fecit.* Sylveira hic q. 29.

Videmur quidem Domino negotiari; Sed nobis cedunt negotiationis lucra: & videmur Domino offerre hostias; sed nobis, quæ offerimus, redonantur. Deus enim nullius indiget; sed nos vult divites esse, nostrum desiderat per singula quæque profectum. Origenes hom. 8. in Gen.

Bonum mihi, longeque gloriosius, atque utilius, est, ut tibi magis offerar; quàm deferat mihi ipsi. S. Bernardus l. 3. in Purif. B. V.

Num. IV.

Deus pensat magis affectum pro munere.

Ex Veteri.

Respexit ad Abel. Gen. 4. 4. Nota: quòd dicitur, priùs respexisse super Abel, quàm super ejus sacrificium, quia Deus magis acceptat sacrificium cordis, quàm exterioris operis. Sanct. Thomas Aqu. hic. Quare respexit Deus Abel, & munera ejus? pro eo, quòd respexit Deum recto animo, & in omnibus moribus suis; Deumque honorabat sine fraude de muneribus suis. Cur autem Cain non est respectus? & munera ejus? quia perversa agebat in animo. Quòd Deus ad te, & ad munera tua, non respiciat; non fecit bonitas fraterna; sed hoc tua malitia meruit. Respexisset utique, si respexisses. Nam si diligentes se diligit; & respicientes se respicit. Inæqualitatem irradiantis solis non facit lucis natura, sed corporum dispositio major, vel minor, ad susceptionem ejus. Sim. Cass. l. 15. c. 4.

Odoratu que est Dominus odorem suavitatis. Gens. 8. 20. 21. Ex carnibus crematis dicitur is odor manasse Deo gratissimus. Isa. 1. 3. tamen ait Dominus populo: *nè offeratis ultrà sacrificium frustrà; incensum abominatio est mihi.* Unde diversitas? nisi ex offerentium animo. Noè obtulit puro corde, Judæi immundo. S. Chrysost. hom. 27. in Gen. animus offerentis, & nidorem, & omne, quod inde nascitur, in suavitatem multa fragrantia replevit. Justi virtus fumum, & nidorem, odorem fecit fragrantiæ; sic apud illos offerentium nequitia benevolens thymiama in abominationem convertit. Sylveira in Apoc. 3. q. 10.

Et pilos caprarum &c. Ex. 25. 4. Ut primitiæ sint, quæ offeruntur; non oblationum quantitas, sed offerentium bona efficit voluntas. Multum enim ab auro, & argento; pili caprorum in pretio differunt; & tamen suo eodem vocabulo primitiarum positi sunt. Nec dubitandum, pilos caprarum, & pelles arietum, interdum auro, & argento, lapidibusque pretiosis, priora fuisse apud cordium inspectorem Deum. S. Rupertus Abb. l. 4. in Ex. 4.

Omnis æstimatio sicli Sanctuarii ponderabitur. Levit. 27. 25. Sicut fiebat in illo mystico, ità fit in hoc vero, quod præfigurabatur, Sanctuario: omnia donaria siclo amoris ponderantur. S. Thom. Vill. s. 1. Dom. 17. Pent. Et quæ offerebantur in templo, ad pondus Sanctuarii librabantur: Sanctuarii autem pondus charitas est. Sim. Cass. l. 9. c. 34. Duplex apud Hebræos pondus erat. Levit. 5. 15. & Ex. 30. 24. publicum, & sanctuarii, quod erat exactius. In Mundo duo ponderis genera; publicum, id est, communis hominum æstimatio; & aliud Sanctuarii, quòd est amor, secundùm quod Deus actiones nostras ponderat. Quot hodie jejunia, eleemosynæ, preces, pœnitentiæ fiunt; quæ pondere quidem publico, id est, communis hominum judicio, æquum habere pondus videntur: at si trutinæ Sanctuarii imponerentur, instar plumæ levia forent: quòd coactè & non ex charitate divina, facta fint. Amor instar numeri arithmetici; qui nullis additus numerum auget. Did. Nyss. Dom. 12. Pent.

Tulit Samuel agnum lactantem. 1. Reg. 7. 9. Miror tam parcum Samuelem cum Domino, quando prodigus esse debuerat. Itane, imminente jam hoste, cùm oves, & boves, immolandi erant, ut Dominus pugnantes juvaret; agnus unus, & quidem lactans, in holocaustum offertur. Noverat sanctus Vates, à Domino non tam victimarum multitudinem, quàm litantis affectum, expendi; & vel minimam placere victimam, si oratio magnarum sit virium. Unde licèt agnum solum obtulit; clamasse tamen fertur ad Dominum: & ideo exilis hostia hostes fugavit; quam ardens oratio succendit, & validam reddidit. Agnus, in quam, satis est; sed si in holocaustum offeratur, hoc est, si, quod Domino litas, totum Deo, & nihil gloriæ, nihil tuis commodis militet. O utinam plerique, qui, ut Philisthæos à finibus arceant, toti sunt in coacervandis undique victimis, flagellorum, jejuniorum, peregrinationum; his vel parcè prælibatis, uni orationi, Samuelis exemplo, vacarent. Oliva l. 10. Strom. §. Puer autem erat minister.

Saltavit totis viribus ante Dominum. 2. Reg. 6. 14. Quantum potest, laborat, currit, saltat, pugnat; qui totis viribus, serioque amat. S. Bernardus: David saltando placuit Deo; non propter saltum, sed propter affectum. Drexelius opusc. 12. David Rex c. 20. §. 1.

Spirituum ponderator est Dominus. Prov. 16. 2. Per spiritum accipe mentis cogitationem, & voluntatem; quam Deus solus ponderat; an sit bona, an mala. q. d. homo videt actionem externam, eamque probat quasi bonam: at Deus videt volitionem internam; quæ sæpè vitiosa est. 2. Spiritus significat operis intentionem. 3. Affectum, amorem, intentionem, fervorem, Zelum. Unde Sanct. Thom. 1. p. qu. 21. a. 4. ad 3. ait: temerarium esse, definire, uter sanctior fuerit. Sanct. Petrus, an S. Joannes? nam spirituum ponderator est Dominus. Pondus spiritus, & animæ, & amor, juxta S. August. quantus ergò est amor in anima, tantum est ei pondus. Cornelius hic.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

Stans retrò secus pedes ejus &c. Luc. 7. 38. Mulier Chananæa clamat post Dominum: *miserere mei fili David.* Matth. 15. 22. & tamen semel, ac iterum, repulsam patitur. Consultior Magdalena in domo Simonis ore tacet, sed rigat lacrymis; corde loquitur, & mox accipit remissionem peccatorum. S. Chrysost. ho. in peccatricem, & Pharisæum: Chananæa fortiter clamabat, *miserere &c.* A peccatrix hæc non clamorem edebat; sed considerans, quòd ipse omnia, ut Deus, nosset; silens ore, corde cum cordis inspectore loquebatur, & plorans deosculabatur pedes, atque Dominum ad sui compassionem, indulgentiamque induxit. Unus cordialis affectus potentior est ad movendum Deum, præ externis sacrificiis. Et ideo misericordia plus placet, quia plus de corde habet; immò quia ejus sedes in corda sita est. Hinc Dan. 3. 25. 38. &c. In fornace Azarias sic orat: *non est in tempore hoc princeps - neque holocaustum - at possimus invenire misericordiam tuam; sed in animo contrito, & spiritu humilitatis, suscipiamur. Et nunc sequimur te in toto corde.* Nota: quòd loco sacrificiorum offerat animum contritum, & sequelam ex corde. Baeza t. 1. l. 6. c. 4. §. 17. Amor cœteros affectus in se ducit, & captivat. Idiota de div. am. cap. 1. Licet. Magdalena abundanter fleverit, pedes lacrymis laverit, capillis terserit, pedes osculata fuerit, & unxerit; tamen istis non attribuitur remissio, sed sol dilectioni: quia sine dilectione parum valuissent. Idiota l. 1. de am. Non tam pretio munerum, quàm obsequii placuit affectu. Sanct. Paulinus ep. 4.

Vidit-quamdam viduam pauperculam mittentem æra minuta duo. Luc. 21. 2. Plus omnibus misit, quia plus omnibus dilexit. Et Deus noster non respicit quantum, sed ex quanto affectu ponderat, non censum. Hic est ille siclus Sanctuarii, quo omnia ponderantur. S. Thom. Vill. s. 1. Dom. 17. Pent. Pariter acceptatur, si par sit affectus offerentium. Hildebertus ep. 61. Et pauper, & dives, munera offerebant; plus, vel minus; prout erat eis in voto, aut facultate. Affectum Jesus appendebat, non censum. Omnes terrena sapientes censum, non affectum ponderabant. Sedet nunc Jesus ad Paternam dexteram, affectus, & hominum operationes, aspiciens: in omni tempore, & loco, bonos, & malos, contemplatur; quid, quale, quantum, quoties, quo fine, quà religione, quo ordine, quanto amore agant. Igitur unusquisque apud semetipsum, non quantitatem pro Deo exhibiti census, sed affectus, quàm magnus, seu parvus fuerit, investiget. Monstravit hoc in vidua Jesus; quàm duo minuta offerentem solùm, divitibus, plura, & majora offerentibus prætulit: affectum magnum in parvis muneribus librans; & magna munera ex parvis affectibus parvipendens. Sim. Cass. l. 9. c. 52.

Hoc solum Deus sacrificium accipit, quod ante ejus oculos in altari boni operis flamma charitatis incendit. Sanct. Gregor. hom. 35. in Evang.

Qualis intus animi viget affectus, tale foris producitur opus. S. Laur. Just. de triumph. &c. c. 8.

Dico, posse fieri, ut perexigua virtus habeat plus valoris in anima aliqua, in qua sacer amor ferventer regnat; quàm martyrium ipsum in una alia anima, quam inhabitat amor languens, debilis, & lentus. S. Franc. Sales. tr. de amore Dei l. 11. c. 5.

Dives

Dives affectus operum omninò supplet defectus. Simon. Cass. l. 3. de gestis salvat.

Num. V.

Munera spontanea meliora.

Ab omni homine, qui offeret ultroneus, accipietis eas. Ex. 25. 2. Nam divinæ rei faciendæ libens animus indicitur. Tertull. Apologet. 28.

Spontè sua obtulerunt se ad faciendum opus. Ex. 36. 2. Oleaster: non coegit quemquam; sed qui spontè accedebat. Ubi simul docemur; ad opera Domini non coactè, sed spontè currere.

Dabo eum Domino omnibus diebus vitæ ejus. 1. Reg. 1. 11. Quæres: an Abraham, quando hilari, & obedienti animo filium obtulit. Gen. 22. fuerit liberalior, quàm Anna Samuelis Mater? Pro Abrahamo stat ratio: quia non quomodolibet obtulit filium, sed jugulandum; immò intentione ut Patres docent, immolavit. Anna dedit filium non mactandum; sed ut Deo in tabernaculo deserviret. At, hoc non obstante, liberaliorem existimo Annam, quàm Abraham: quia si hic filium offerebat, id non à se præstitit; sed quia eum Deus petiverat: illa verò Deo non postulante obtulit. Discrimen hoc attigit S. Chrysost. l. 24. in ep. ad Ephes. ipsa erat Abrahæ filia: ille, postquàm petitus erat, filium suum dedit: ista verò etiam ante petitionem dedit. Castillo Illat. 29.

Nunquid hostias, & sacrificium, obtulistis mihi in deserto? Amos 5. 25. Sed an justè quæritur? Certè Moyses in Horeb aram extruxit. Ex. 24. 5. *Misitque juvenes, & obtulerunt holocausta.* Similiter Num. 7. 2. S. Hieron. benè est; sed quòd eos legimus Deo obtulisse, non voluntate, sed metu fecerunt. Viderunt Ex. 20. 18. fumare montem, micare ignes, mugire tonitrua; ex hoc pavidi sacra fecere: sed quæ necessitate potiùs, quàm voluntate fiunt; perinde est apud Deum, acsi non fiant.

Datum est illi, ut, quicumque non adoraverint imaginem bestiæ, occidantur. Apoc. 13. 15. Vi sæva trahet in servitutem. Rupertus l. 8. in Matth. in hoc palam faciet; quòd verè fit Anti-christus, quòd verè non Christus: verus enim Deus non coacta, sed spontanea vult servitia.

Nemo invitus benè facit; etiamsi bonum est, quod facit. S. August. l. 1. Conf. c. 12.

Num. VI.

Deo sua offerimus.

Quid retribuam Domino &c. Ps. 115. 12. Quæsivit David, quid Deo redderet pro acceptis beneficiis? Et cùm se, suaque omnia, discussisset, nihil prorsus proprium invenit, quod Deo redderet. *Quid habes, quod non accepisti?* 1. Cor. 4. 7. Unde ab ipso Deo mutuo accipere coactus est, quod eidem pro collatis beneficiis referret. Pinna in Eccli. 1. Ethol. 1.

Ex abundanti sibi miserunt in munera Dei. Luc. 21. 4. Id est; ex copiosa substantia sua posuerunt aliquid in gazophylacium inter oblata; quæ dicuntur munera Dei &c. Vide superiùs §. 3. Num. 2. circa finem. Nemo suum aliquid offert Deo; sed, quod offert, Domini est: & non tam sua quis offert; quàm ipsi, quæ sua sunt, reddit. Orig. hom. 23. in Num.

In Missæ Canone: *offerimus præclaræ Majestati tuæ, de tuis donis, ac datis, hostiam puram.* 1. Cor. 4. 7. *quid habes, quod non accepisti?* Job 35. 7. Eliu: *si justè egeris, quid donabis ei? aut quid de manu tua accipiet?* Ps. 49. 10. *meæ sunt omnes feræ sylvarum. Omnis hæc copia - de manu tua est, & tua sunt omnia.* 1. Par. 29. 16. Mendoza in 1. Reg. 6. 1.

Miscellanea.

Factum est autem; post multos dies, ut offerret Cain. Gen. 4. 3. Culpa est, quòd post dies obtulit: sacrificium enim celeritate commendatur. S. Ambros. l. 1. de Abel & Cain c. 7.

Sanctum Sanctorum est. Levit. 6. 25. Sanctum à sancio venit: sancire enim propriè est, consecrare aliquid sub sanguine hostiæ: unde sanctum dicitur, quasi sanguine consecratum. Id. hic.

Non vadam, donec ablactetur infans. 1. Reg. 1. 22. Cur statim non vult deferre puerum Deo suo? Erat equidem puer donum oblatum à matre in Dei cultum; sed expectabat, & ejus profectui prospiciebat. Baeza t. 3. l. 14. c. 5. §. 7.

Si offers munus tuum ad altare. Matth. 5. 23. Quod semel munus Deo offers, teneris illud omni ex parte perficere. Non jubetur quis, ut oblatum Deo munus tollat, & abeat reconciliari fratri suo; sed ut abeat reconciliari, relicto ibi coram Deo munere. Cur relicto, & non secum lato? ut, ibi manente munere, ostendat obligationem, qua tenetur homo perficere munus, quod Deo semel obtulit; nè ex aliqua deficiat parte. Id. ibid.

Reddite, quæ sunt Cæsaris &c. Matth. 22. 21. Nè ob hoc quispiam causetur, ideò non posse reddere vota sua, quòd censum dedit in fiscum Cæsaris: quoniam Deus talia exigit, quæ non possent impedire censores; propterea dictum est: *quæ sunt Dei, Deo.* Unusquisque habet apud se, quod, ex mandato sancto, ab ipso faciendum accepit. Sim. Cass. l. 11. c. 5.

Ministrabant ei de facultatibus suis. Luc. 8. 3. Non de alienis, sed de suis. Sed heu! multi offerunt aliena! non de suis facultatibus, sed de alienis, Christo ministrant. Id. l. 9. c. 29.

Hæc tria sunt necessaria ad hoc, ut sacrificium nostrum placeat Deo: scilicet fides vera, opera bona, intentio pura. Hugo Card. in Ex. 3.

Nemo suum aliquid offert Deo, sed, quod offert, Domini est: & non tam sua quis offert, quàm ipsi, quæ sua sunt, reddit. Origenes hom. 23. in Num.

TITULUS IV.

SALTUS.

§. I.

Bonus.

Tempus flendi, & tempus ridendi. Eccl. 3. 4. S. Hieron. nunc flendi tempus est, in futuro ridendi. Beati enim flentes, quoniam ipsi ridebunt. Luc. 6. 21. Plangendum est impræsentiarum, ut postea saltare valeamus illa saltatione, qua saltavit David ante Arcam. 2. Reg. 6. 14. quia, qui in præsenti sæculo sua plangit peccata, ridebit postea in futuro; juxta illud Malach. 4. 2. *egrediemini, & salietis, sicut vituli de armento.* Cornelius hic.

Quid videbis in Salumite nisi choros castrorum? Cant. 7. 1. Chori castrorum, sunt choreæ, tripudia, & saltus, militum triumphantium. Cornelius hic.

Tempus saltandi erit in alio Mundo. Unum saltum, sive choream faciunt sancti Patres, & Patriarchæ; cum quibus tripudiant personæ, quæ fuerunt misericordes. Alium saltum faciunt Prophetæ; cum quibus tripudiant devoti. Alium Apostoli cum charitativis. Alium Martyres cum patientibus. Alium Virgines cum continentibus. S. Vinc. Ferr. l. 4. Dom. Septuag.

Probabile est, vera olim instituta in natalitiis, translationibusque Sanctorum, tripudia, sed modesta, imò religiosa. Ità etiamnum Prumiam, & Epternacum, celeberrima in ditione Trivirensi Cœnobia, certis anni diebus, vetere more, peregrini saltantes deducuntur. *Epringende Deiligen*: quæ res magnum in spectantibus ciere sensum pietatis solet. Sic Herbipoli S. Kiliani solemne olim tripudium ejus natali die. *S. Kilianzanb.* Alibi quoque apud Belgas, ut Hallis, oppido nobili miraculis Deiparæ, consuevere peregrini, absolutis divinis officiis, circum templum, in foris, & compitis, tripudia agitare; pias una cantilenas concinentes, festivè interea sonantibus campanis. Bollandus in notatis.

§. II.

Profanus.

Ubi saltes lascivus ibi diabolus certè adest. S. Chrys. hom. 40. in Matth.

Saltationis, & cantuum, nullus exitus est; sed in semetipsa operatio tota consumitur. S. Basilius Cæsar. l. 1. hexam.

Ubi citharæ, ac chori, & plausus manuum; ibi virorum tenebræ, & mulierum perditio; Angelorum tristitia, & diaboli festum. Quid frustrà turbaris, ò homo! unico febris impetu tuæ saltationes, atque lasciviæ, finem capient. Una hora, te ab iis, quibuscum tripudiare solebas, separabit. Una nox intercedet; & caro tibi marcescet pedesque ad malum cursum dispositi deficient; manus tibi dissolventur, oculi tui tabescent, lingua ex improviso quiescet, & incomposita tua vox deficiet. S. Ephrem quòd ludicris rebus abstinendum Christianis.

Unde suas didicere choreas? quis talia Christianus edocuit? non sanè hæc eos docuit Petrus, non Joannes, nec quis alius divino Numine afflatus; verùm ista draco antiquus suis voluminibus docuit. S. Ephrem ibid.

Tripudia, choreæ &c. Plerumque vitia attrahunt. S. Francisc. Salesi. Philoth. p. 3. c. 33.

Choreæ, sunt congregatio Parochianorum diaboli: pulsans campanam ad congregandum populum, tibicines &c. Sacerdotis locum tenet, qui cantilenam incipit; Clericorum, qui prosequuntur &c. Tales etiam sunt jumenta venalia, quæ in signum ornantur. Sicut subulcus, qui volens omnes porcos congregare, facit unum clamare; sicut diabolus facit unam cantilenam incipere &c. Broymard. Choreæ.

TITULUS V.

SALUS ANIMÆ.

§. I.

Quàm Deo chara, desiderata.

Num. I.

Dicit suam, ea sibi opus esse.

Ex Veteri.

Salutare tuum expectabo Domine. Gen. 49. 18. ait Jacob, & Luc. 2. 30. *Quia viderunt oculi mei salutare tuum.* Et alibi sæpe. Vide Concordantias. Christus Dominus, qui salutare nostrum est, vocatur *salutare Dei*: quia Pater æternus, propter nimiam charitatem suam, suum salutare vocat, quod nostrum est. Ipse ait Is. 49. 6. *Dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea &c.* O benedictus, & glorificatus sit talis Deus! qui ità nos diligit; ut salutem nostram, suam dicat. Diez. Amor Dei erga hominem.

Est enim phase id est, transitus Domini. Ex. 12. 11. In amicis suis quodammodò ad patriæ libertatem transibat Dominus. Sic suum Phase, sive Pascha vocat Christus; dum nos educit morte sua à captivitate. Ramirez in Apoc. 2. ep. 3.

Quæsivit Dominus sibi virum juxta cor suum. 1. Reg. 13. 14. *Sibi* emphaticum est: quasi David totus ad utilitatem, voluptatemque divinam pertineret. Hanc enim vim habent sæpe hæc prænomina. Act. 9. 15. *Vas electionis est mihi iste.* Act. 13. 2. *Segregate mihi Saulum, & Barnabam.* Is. 49. 5. *Formans me ex utero servum sibi.* Is. 59. 16. *Salvavit sibi brachium suum,* Et passim alibi. Ubi Deus dicitur *sibi* facere, quod in nostram utilitatem facit. S. Basilius ad illa verba Ps. 97. 1. *Salvavit sibi dextera ejus*: non dixit, salvavit eos, sed *salvavit sibi*: immensa enim benignitate usus, mortalium vitam suum dicit emolumentum. Mendoza in 1. Reg. 13. 14.

Et super salutare tuum exultabo vehementer. Ps. 20. 2. Id est, quòd per eum salvasti homines, Filius tuus, qui Salvator est, exultabit. Addit quoque: *vehementer*: ut, quanta est copia in beneficio tanta sit & gaudii magnitudo. Cassiodorus hic.

Salvavit sibi dextera ejus. Ps. 9. 7. 1. Sæpius diximus, manum actionem dicere; dexteram verò bonam actionem. Dicit autem hominum salutem ejus potentiæ opus esse: immensa autem benignitate utens, suum quæsitum hominum vitam ducere. B. Theodoretus hic.

Tenui eum, nec dimittam; donec introducam illum in domum matris meæ &c. Cant. 3. 4. Gilbertus hic: in cubiculum genitricis, in illam cœlestem Jerusalem; quæ mater est omnium nostrum. Gal. 4. 26. Sed numquid non jam ascendit ad Patrem? numquid non jam præcessor introivit pro nobis? quomodo tu introduces, quo ipse prior ascendit? tu magis indiges, ut ipse te ducat; cui dicitur Ps. 118. 35. *Deduc me in semitam mandatorum tuorum.* Quomodo ergo introduces illum, quo jam ipse ascendit? ascendit quidem per se; sed adhuc in te fons existit, in te introducitur, quò per se prior ascendit. Ramirez in Apoc. 3. ep. 3.

Vadam mihi ad montem myrrhæ. Cant. 4. 6. Hugo de Sanct. Vict. sibi vadit: quia singularis amor est, quo homines prosequitur.

Non fœneravi; nec fœneravit mihi quisquam. Jerem. 15. 10. Sive: non profui; nec proficit mihi quisquam: nullus enim voluit tantum accipere, quantum ego tribuere desideravi. Salus enim creaturæ lucrum est creatoris. Sanct. Hieronymus hic.

Ex te exiet mihi dux. Mich. 5. 2.

Ex Novo.

Oportet eum ire in Jerusalem, & multa pati. Matth. 16. 21. Et Luc. 24. 26. *Nonne hæc oportuit pati Christum.* Nota ly, *oportet*: non ait: oportet vobis Discipulis me pati. Tam immensa ejus bonitas! ut ex nostra miseria eliceret necessitatem. Sylveira c. 42. in Joan. 12.

Dominus his opus habet. Matth. 21. 3. Solvitur pullus; quia Dominus necessarium eum habet. Vos estis pullus asinæ: quid vestri Filius Dei necessarium habet? quid à vobis expetit? Salute vestra opus habet; cupit, vos solvi vinculis peccatorum. Origenes hom. 37. in Luc. Necessariusne hominem unus Creatori? tanti ducit Deus unum hominem, ut cum ipso quodammodo omnia possidere videatur; sine ipso nihil. Escobar t. 3. Coll. Chr. l. 8. sect. 1. obs. 3. Nulla re, nisi hominibus, Deus opus habet. Sicut sol opus habet aere; ut illum illuminet; fons agro, ut irriget: sic Dominus opus habet hominibus; ut eos beneficiis afficiat, ut dona eis summa munificentia largiatur, ut Ecclesiam suam ex illis construat, ut cœleste regnum illis compleat. Barradius tom. 3. lib. 7. cap. 8. Dom. Palm.

Ecce Rex tuus venit tibi. Matth. 21. 5. Nota particulas, dicite filiæ, *tuus, tibi.* Cur non dixit: venit omnibus? ut suum cuilibet homini ostendat affectum: cuilibet homini se totum dat; quia quilibet Deo omnia esse videtur. Escobar antè cit.

Intra in gaudium Domini tui. Matth. 25. 21. Non dicit, intra in gaudium tuum, quod tibi est paratum; sed in gaudium tamen multo majori lætitia in ea Electis danda ipse Dominus afficitur. Sylveira c. 22. in Luc. 12.

Cùm illud bibam vobiscum. Matth. 26. 20. Non vult solus in Regno Dei bibere vinum; nos expectat. Nos sumus igitur, qui vitam nostram negligentes lætitiam ejus demoramur. Origen. hom. 7. in Levit.

Viderunt oculi mei salutare tuum. Luc. 2. 30. Id est, Christum Salvatorem; qui dicitur *salutare tuum*, quia per eum decrevisti Mundum salvare, *Notum fecit salutare suum.* Ps. 97. 2. Dion. Carthus. hic,

Videbit omnis caro salutare Dei. Luc. 3. 6. Dicitur *salutare Dei*: quia nostram Jesus operatus est salutem; quam Deus reputat suam. Sylveira hic.

Congratulamini mihi. Luc. 15. 6. *Mihi* dicit, non ovi: ex quo apparet; quantùm de hominis reparatione gaudeat: & propterea salus nostra gaudium ejus est. Hugo Card. hic.

Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quæ perierat. Luc. 15. 6. S. Gregor. hom. 34. sub initium notandum, quòd non dicit, congratulamini ovi; sed *mihi*: quia videlicet ejus gaudium est vita nostra; & cùm nos in cœlum reducimur, solemnitatem lætitiæ ejus implemus.

Congratulamini mihi, quia inveni drachmam. Luc. 15. 9. Notabile est: quòd omnes angelos convocat ad congratulandum, non drachmæ, non homini; sed sibi: quasi homo Dei Deus esset, & tota salus divina in ipsius inventione dependeret; & quasi sine ipso beatus esse non posset. S. Thom. Aq. 13. opusc. 73. 67.

Manducemus, & epulemur. Luc. 15. 23. Quia salus nostra Patris est gaudium, in quo nostrorum est remissio peccatorum. S. Eligius Noviom.

Quia omnia dedit ei Pater in manus. Joan. 13. 3. S. Chrys. hom. 69. in Joan. traditionem hoc loco Fidelium salutem appellare mihi videtur. Theophylactus: *omnia dedit ei Pater in manus*, hoc est, quòd credidisset ei salutem Fidelium. Adeò adamavit salutem nostram, acsi hæc ei *omnia* esset. Sylveira hic.

Pater Sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi. Joan. 17. 11. Richardus à S. Victore cap. 10. in Cant. charitas circa eorum salutem tanta fuit; quòd cùm eos pretio suæ mortis redemisset; non tam redemptos à se, quàm à Patre sibi datos, commemorat. In tantum de eorum redemptione exultat; ut non putaret magnum id, quod pro eis pertulit; sed videatur, eos, quos accepit, datos sibi potiùs in munere, quàm emptos pretio, vel recompensatione.

Num. II.

Deus, & Filius, charissima saluti animæ nostræ postponit.

In te speraverunt Patres nostri. Ps. 21. 5. Nè duritiam quispiam putaret Patris, quòd se Filius profitetur non auditum, tanguntur ab ipso breviter illa, quæ gesta sunt. Eripuit enim populum Israel de terra Ægypti; eruit tres pueros de camino, liberavit Danielem de lacu leonum. Sed cùm hæc tanta supplicantibus sive præstiterit, sive præstet, tamen *Filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*: ut implerentur videlicet scripturæ; & salus Mundi ipsius Passione proveniret. Cassiodorus hic.

Quid faciam tibi Ephraim. Os. 6. 4. Parentis in filios perditos monstrat affectum, ait S. Hieron. juxta illud Is. 5. 4. *quid est, quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci?* Dion. Carthus. mallet Christus animarum amator denuò crucifigi, quàm sineret quempiam, quantùm in se est, condemnari. Cornelius hic.

Circuibat Jesus totam Galilæam. Matth. 4. 23. Christus quòd transfretat Maria, quod loca circuit; non est res humani desiderii, sed causa est salutis humanæ. Ambulat Christus, non ut videret loca, sed ut homines, qui variis casibus perierant, inveniret. S. Chrysol. s. 16.

Jesus stetit ante Præsidem. Matth. 27. 11. Quomodo stetit? ut reus ante Judicem exactus. Quo animo? immobili, forti, constantissimo, imperturbato; ad excipiendam sententiam, non ad liberationem: parato, gliscenti, condemnari potiùs, quàm absolvi: qui omnia retro, ad dumtaxat salutem nostram, posuerat. Sim. Cass. l. 13. c. 8.

Quid est, quòd me quærebatis. Luc. 2. 49. Unum à Patre commendatum salutis humanæ negotium Christus D. habebat; cui sic incumbebat, ut præ amore animarum, cætera omnia nihili haberet. Ardentissimè amabat Matrem; sed salutem humanam eo amabat ardentiùs, ut à Patre imperatam: quibus verbis, animæque, dulces ad invicem exprimerentur ser-